

(0145)

PERIÒDICH QUINZENAL ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any V

Barcelona 30 de Abril de 1884

Núm. 109

Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes					Fundador: Carlos Sanpans y Carbó	Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes		
PREUS DE SUSCRIPCIÓ	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	ANY	SEMESTRE
Espanya.	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	FRANCESCH MATHEU	Cuba y Puerto-Rico.	5 pesos forts	3 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal.	80 »	44 »	24 »	»	Redacció-Administració: Jovellanos, 2 pral.	Filipinas, Méjich y Riu de la Plata.	6 » »	3'50 » »
Se paga per endavant. — Números sots 4 rals						Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — *Crònica general*, per Bonaventura Bassegoda. — *Nostres grabats*. — *Frederich Mistral* — *Nerto*, per J. Sardà. — *La monja* (poesia), per Francisco Bartrina. — *Los escuts de Poblet y de sos Abats*, per Eduart Toda. — *Recorts* (continuació), per Francesch Pelay Briz. — *Lo gitano blanc*, per Joan Feliu y Codina. — *La meua cansó* (poesia), per Joan Pons y Massaveu. — *Certámens*. — *Teatres*, per Joseph M. Pasqual.

GRABATS. — *Lo niu*. — *Las modistetas*, per Llovera. — *A principis del sigle*, per Balaca. — *Montserrat*, per Francisco Llorens y Riu. — *Sant Geroni de la Murtra*, per Ginabreda. — *Los escuts de Poblet y de sos Abats*.

CRÓNICA GENERAL

En las passadas festas de Pasqua, en aquesta época en que tot renaix als ardorosos besos del sol d' Abril, y flors y nius sembla que broten tot d'una al contacte del potent índex de la primavera, que los assenyala com á sos escullits, ha tingut lloch un fet que mostra com encara 'l caliu de l' amor patri cova en molts cors catalans, á la vegada que l' afició á admirar las bellesas y primors artístichs de tota mena que, á través de la destrucció dels moderns segles, guarda avará en moltas de sas encontradas la nostra mare Catalunya. 'M refereixo á la excursió de la « Escola Provincial d' Arquitectura », á las ruinas admirables del monastir de Poblet. L' incansable director de dita Escola y distingit arquitecte D. Elías Rogent, ja conegut en lo mon literari-artístich per la publicació de la monografia de Sant Cugat del Vallés, fou qui iniciá l' expedició que 's verificá ab molt entussiasme y ab gran concurrencia de deixebles. Encara que ma pluma fós prou destre per ressenyar als lectors de L' ILUSTRACIÓ tots los importants treballs d' aquella artística manifestació, no m' ho permeteria, ben segur, la poca estensió que deu alcansar la crònica general. No puch, emperó, menos de dir que s'aixecá lo plan de l' iglesia y claustre ab totas sas dependencias,

Ha tornat la primavera,
los arbres han reverdit,
y cada branca que 's gronxa
bressa l' amor en un niu.

Los aucells son de tornada,
y ab brins d' herba recullits
dins una alcoba de fulles
amorosos fan lo niu.

Volatejan les parelles
alegrant l' ayre ab sos crits,
y enrondantse l' un á l' altre
van á parar dins un niu.

Y arrupits bequetejantse,
no sé lo que 's deuen dir,
qu' un dolz tremolor de plomes
y sospirs vessa del niu.

¡ Oh, vida, la vida meva!
ab quin amorós delit
juga ab tu ma fantasia
cada cop que veig un niu!

fixant particularment l'atenció en las obras pertanyents a las épocas románica y de transició, y passant lleugera revista a las del segle XIV y XV, ó sían las compresas plenament en l'època ogival. Actes com lo que baix la direcció del Sr. Rogent ha verificat l'Escola d'Arquitectura, son dignes de trobar imitadors per lo molt profit material que d'ells pot obtenirse. LA ILUSTRACIÓ CATALANA 's condol de no haverne sigut sabedora ab la deguda anticipació, per qual motiu se veu privada de mostrar al públich alguna de las impresions que s'haurian tret de tan trascendental excursió.

* * *

Segueixen decididament las plujas generals que s'havian iniciat a últims de Mars, amanidas de tant en tant ab fortas tronadas. Sembla que la primavera (que ja l'any passat havia tingut lo mal gust de glassar los atmetllers en flor y matar de fret a las pobres aurenetas, que del África tornavan) s'haja proposat fer abaixar la cara als sabis astrólechs de totas las nacions que nos l'havian pronosticada molt temps enrera. Mes la humitat reynant aquests dias no es prou per temperar una mica la fogosa excitació que s'ha despertat ab motiu de las eleccions pera diputats a Corts. Lo resultat dels escritinis ha sigut favorable al Govern, y com sempre ha donat lloch a repugnantas escenas y a que 'ls diaris d'oposició formulessen amargas queixas contra 'l Govern perno haver complert, segons ells diuhen, la promesa que 'ls feu de obrar ab tota rectitut y esperit de justicia en las passadas eleccions. De totas maneras, *Deu nos guard d'un ja está fet.*

* * *

Sembla que vol relacionarse per certa classe de gent, lo resultat de las eleccions ab l'aparició de algunas partidas d'homes armats en diferents punts de Catalunya, y ab la terrible catástrofe succehida en lo pont de la Alcuia, del ferro-carril de Badajós a Ciudad-Real. La desgracia que ha portat la desolació a més de cent familias, ja que lo tren volcat conduhia uns 170 soldats llicenciats, ha volgut atribuhirse a la mala ànima d'algun malfactor, puig, segons veus, hi havia un rail aixecat en mitg del pont y 'ls pals del telégrafo abans y després del mateix, tallats en rodó a cops de destal y serra. A més de las deplorables desgracias personals, la materialitat de la pérdua puja bon xich, ja que 'l tren portava vuyt ó deu vagons carregats de bestiar. Si 'l fet ha estat intencionat realment, no deu tenirse cap mena de compassió per sos criminals autors, a qui no pot may perdonarse lo pervers instint y fatal obcecació que per ruhins venjansas los han conduhit a cometre actes que tantas llágrimas deuen ocasionar a moltas pobres familias.

* * *

Variadíssimas son las novas que de l'isla de Cuba arriban fins a nosaltres. Comensan fentnos una ressenya de l'aplech que en los dias 12, 13 y 14 d'Abril s'ha celebrat en l'Habana per la Societat benéfica de naturals de Catalunya, al objecte d'aplegar recursos pera atendre a las necessitats que sa benéfica missió 'ls hi imposa. En lo lloch ahont se feu l'aplech s'hi construí una masía dita de la « Colla de Sant Mus, » al estil de las nostras, ab sas panotxas al balcó, las torretas de clavellinas a la petita finestra, y per dins munió d'eynas de treball de tota mena. Las demás provincias compatricias nostras quedaren també en molt bon lloch, mercès als esforços que feren tots los espanyols per correspondre dignament a l'iniciativa de la benéfica Societat catalana. Molt nos plau que sempre que 's parle de Catalunya s'haje d'afegirhi també algun

mot de gloria, ó millor encara d'algunas de las mes tendras virtuts.

Lo conegut insurrecte Agüero ab las sevas capritxosas marxas y contramarxas, acompanyadas sempre d'una ó altra malifeta, dona materia sobrada als diaris de tots colors per innovarnos cosas que també suposariam, a tenir ells l'amabilitat de callarlas. Entre las novas de que tan farsits venen eixos dias nos xocá bastant una que s'ha repetit duas ó tres vegadas. Tal era la de que 's confiava pera 'l dia següent la captura del terrible insurrecte. Com aquesta nova es lo nostre pa de cada dia, no podem duptar un sol moment de que vindrá al últim a ser certa y llavors serà de veure l'augment de suscripcions del afortunat diari que de tant temps preveya 'l fet.

Terrible fou lo 29 d'Abril pera los soldats que teniam de guarnició en l'Habana. La voladura del polvorí dit de Sant Felip, a la vora del mar y del fort d'Atarés, ocasioná la sensible mort de un capitá y deu artillers. Lo fet fou casual, segons se despren del parte que al Govern ha enviat lo general Castillo.

* * *

Parlém de cosas més alegres. L'honorable consistori dels Jochs Florals ha pronunciat per fi lo tan desitjat fallo, vent de la realitat que escampa las nuvoladas ilusions que en tantas imaginacions fantasiosas s'han format aquests dias. Entre 'ls afavorits per la sentència dels mantenedors, s'hi contan respectables personalitats molt conegudas en lo terreno de las lletras catalanas. Com sempre, han sigut los desinteressats jutjes objecte d'amarguissimas censuras per part dels desheredats de la gloria. Per assistir a la poética festa son esperats molts distingits escriptors forasters, entre 'ls que's contan Mr. Justin Peprax, enguany mantenedor, y 'l jove poeta rossellonés que s'amaga baix lo pseudónim de *Pastorellet de la Vall d'Arlés*. Pera l'endemá de la festa 's tracta d'obsequiarlos ab una excursió a Sant Cugat del Vallés, a la que concurrirá sens dupte tot lo bó y millor que conta nostra ciutat en quant a las lletras catalanas.

* * *

Ab molta animació y distingida concurrencia tingué lloch lo dilluns passat l'inauguració del edifici que han destinat pera taller de pintura los distingits artistes germans Masriera, en lo carrer de Bailén. Una vegada més han sabut donar aquests senyors probas ben patents de que senten per l'art una veritable passió. Los plans del edifici son deguts al jove y molt recomanable Arquitecte Sr. Vilaseca, qui donant a la obra en general la forma y proporcions de un temple grech-romá, ha tractat los detalls a la manera moderna y molt adequada a la localitat en que s'ha erigit, puig examinant los capitells corintis de la columnata exterior del pórtich s'hi veu en ells lo procediment y una llunyana copia dels que's conservan en lo carrer del Paradís, pertanyents a las columnas d'Hércules. La disposició interior está magníficament entesa y respon de un modo acabadíssim a las necessitats de la vida del taller. En aquest s'hi poden admirar objectes artístichs y arqueològichs de molt gran valer. Felicitem als germans pintors per lo notable pas que han donat en lo terreno del art y que acabarà per fer més complerta la fama que tan justament tenen adquirida.

* * *

L'eminente autor de *Mireio* acaba de publicar un altre poema, titolat *Nerto*, que ha merescut l'unánime aprobació de tota la premsa francesa. Ab molt entusiasme ha sigut rebuda en París, ahont l'ha im-

presa, la darrera obra de l'ilustre Mistral. En un dels dinars qu' en obsequi al eminent felibre se celebraren en la gran capital, pronuncia aquest un notable brindis y entoná de la manera com ell sols ho sab fer sa magnífica cansó *Lou bastimen ven de Maiorco*. Desitjem de tot cor llegir son últim poema per afegir nostres humils enhorabonas a las que ha merescut de tantas respectables personalitats y corporacions.

BONAVENTURA BASSEGODA.

30 Abril 1884.

NOSTRES GRABATS

Lo niu

Aquest graciós grabat extret de l'obra *Publicacions Literarias* qu' han comensat a editar los Srs. Domenech y C.^a, es fet directament del natural, sens que la mà del dibuxant hi haja modificat una sola línea. La poesia que tanca es la millor explicació que se 'n pot donar.

Las modistetas

Lo Sr. Llovera es un altre d'aquells dibuxants que pot qualsevol distingir per l'estil; una obra seva 's coneix d'un hora lluny; no cal que las firmi. La composició qu' avuy publiquem representa la nostra Rambla al acabar de ploure, ab un parell de modistetas que van al treball, d'espressió simpática y caminar ayrós. L'hora es ben trobada y 'l to es just.

A principis del segle

Sembla una composició de Goya aquesta del malaguanyat Balaca. Una parella de *majos* puntejant a qui millor ho farà, ab lo trajo de l'època, es l'assunto d'aquest grabat; com ho ha fet lo dibuxant, no cal dirho; baste consignar que no hi ha publicació ilustrada que no aculli ab gust en sas planas una obra qualsevulla d'aquest plorat artista.

Montserrat

Aquestas apuntacions del Sr. Llorens y Riu, representan diferents punts de nostra histórica montanya, tan visitada en tot temps y sobre tot ara ab motiu del aniversari del Milenar. Son apuntacions de cartera que recordan perfectament los paratjes qu' han impresionat al dibuxant.

Sant Geroni de la Murtra

Las matexas qualitats oferexen aqueixas altrás apuntacions del jove Sr. Ginabreda, fetas a Sant Geroni de la Murtra, aquest convent situat a quatre passas de Barcelona, y convertit avuy en punt d'esbarjo y de tabola. Lo claustre, qu' está bastant ben conservat, es d'una bellesa rara y digna de visitarse.

Los escuts de Poblet y de sos abats

Véjas l'article del Sr. Toda, que va en altre lloch d'aquest número.

FREDERICH MISTRAL

NERTO

La aparició d'un llibre den Frederich Mistral es sempre un aconteixement pera 'l mon literari, perque, al cap y al últim, poetas que batejin sas obras ab los noms ja quasi clássichs de *Mireio*, *Calendau* y *Lis isclo d'or* van més que escassos en los temps

que correm. Pera 'ls catalans la importància d'una obra nova del gran poeta provensal es doble, en quant pertany a la literatura d'una llengua que entre las llatinas es la més consemblant a la nostra. Germans som dels altres, dels provensals som besons; y sense creure del cas dur aquesta germanó fins al extrem d'acceptar associacions de formas estentissas, somniadas entre brindis y brindis per quatre caps calents de poeta, fora injust no tractarlos en la esfera literaria com quasi dels nostres. Per aixó 'ns creyém obligats a dur la pedreta del nostre aplaudiment a una obra com *Nerto*, la última den Mistral, que per ser lo que es y ser de qui es no pot passar inadvertida.

Al llegir *Nerto* se'n venen indefectiblement a la memoria 'ls dos poemes capitals anteriors del gran poeta: *Mireio* y *Calendau*, y 's fan comparacions inevitables. ¿*Nerto* es superior ó inferior a aquelles? Heuse aquí una pregunta que s' imposa al esperit tant si un vol com si no vol. Y pera que resulti cert lo de que las comparacions son sempre odiosas, nos trovem ab que la pregunta s'ha de contestar forsosament afirmant la inferioritat de la derrera obra. La inferioritat, no obstant, es relativa, y prové, més que de la execució poética, de la concepció general; més ben dit, del argument. La afirmació, donchs, de la inferioritat de *Nerto* ni es en rigor un cárrech pera l' autor, ni es un síntoma de decadencia de son geni poétich, ni es un desmérit pera 'l llibre. Vol dir senzillament que hauria estat preferible que 'l poeta s' hagués enamorat d' un altre tema. *Mireio* es la pintura de la Provensa pagesa y pastora fent de march al encisador idili den Vicentet y la filla de mestre Ramon. *Calendau* la pintura de la Provensa montanyesa y selvática, la Provensa de la llegenda y de la tradició, la gran Provensa, sublimada per lo poeta fins a las regions més altas de la fantasia y del simbolisme. *Nerto*, més modesta, es una senzilla llegenda que serveix de pretest a la pintura de la Provensa ciutadana y cavalleresca en un dels moments més culminants de sa historia, quan las discordias de la Iglesia convertiren a Avinyó en altra Roma y feren del mitjorn provensal la sede gestatoria dels Sants Pares. ¿Es que aquest tema no 's presti a la alta poesia? Sí, y molt, y alta poesia hi ha trovat l' autor. Lo quadro d' Avinyó sitiada per lo *condottiere* Boucicaut, y Benet XIII despedintse d' ella ab la benedició que *urbi et orbi* dona desde la torre més alta de son palau, la vila entera agenollada, 'ls sitiadors mateixos rendint llurs fronts y llurs banderas, mentres lo foch grech va serpentejant, al fuet del mistral, per los marlets del castell, es d' una grandiositat escénica veritablement sublim y no gayres cops superada per la poesia. Las festas d' Arles pel casament del Comte de Provensa ab Na Violant d' Aragó están també admirablement descritas, y no menós, sino més, lo viatge del Papa y 'ls Reys ab vistosa colcada de cavallers y damas de desde Castèu-Reinard cap a Arles. Pero feta la part al mérit superior d' aquestas grandiosas escenas, realsadas, además, per la simplicitat dels medis posats en joch pera la obtenció de tant magistrals efectes, es inevitable la següent pregunta: lo teixit de la tela en la qual s' hi brodan coloraynas tant vistosas ¿correspon a la riquesa d' aquestas?

Contéstiho lo lector, fixantse ben bé en que no 's tracta aquí d' infraccions de reglas capritxosament estatuhidas per los teórichs de la composició y perfectament eludibles sense perjudici de la bellesa artística, sino del oblit de certas necessitats d' armonia y d' equilibri indispensables al efecte de conjunt, las quals, no satisfetas, deixan en lo lector com un buyt, com una impresió de que manca alguna cosa, de que 'l fi no está prou preparat en los medis per los quals s' hi arriba.

Los antecedents pera 'l judici del lector son aquestos.

La trama de la novela den Mistral, *nouvelle*, com

la titula, ó sia, narració inventada de pocas dimensions, es ben senzilla. Lo baró Pons, senyor de Castèu-Reinard, ha perdut un dia al joch tot lo que tenia: «son esparver, son cavall, sas oliveras, son mantell roig de Florencia, totas sas illas de la Durènço, son castell payral, son noble escut de tres punyals, las jóyas de la difunta esposa, fins los forrellats de sas portas» (*li ferrou de darrié la porto*, com diu ell ab vigorosa hipérbole). Perdut, fora de sí, maleheix sa sort, é invoca al diable. Fins sa filla li vendria. Sa filla es Nerto. No bé diu aixó quan se li apareix l' esperit del mal. La aparició es nova y sumament fantástica. Era prop de mitja nit y en lo cor de deserta montanya. Lo baró ho conta a sa filla: «Tot just en mon deliri havia deixat anar lo mot de venda, quan, — encara m' estremeix lo pensari, — vaig sentir allá lluny com un grinyol, com una cruixidera prolongada que no sabia d' hont venia. Un núvol enorme encapotava ab sa fosquedat tot lo pla. Sobte d' en mitj de la negror surt la lluna y 'm veig davant, en l' ayre sinistre, una gran roda que virava cubrint ab l' ombra de son cércol potser cent canas de terra. Feya rodar l' horrible enginy un personatge mal carat, d' ulls més encesos que dos fanals, acotat lo cos, la grapa tibant, y empenyent la barra ab los dos brassos.»

—D' iue mai lusènt que dous crusòu,
lou cors aclin, redo la garro,
e di dous bras butant la barro,
un persounage mau-carous
fasié rena l' engen afrous.—

L' *engen afrous* era una especie de sinia que treya de sota terra immensas glopadas de doblas y sequins d' or. Lo diable y 'l baró tancan lo tracte: al cap dels tretze anys será entregada la penyora. La novela comensa al acostarse la fi del terme. Lo baró, malalt de mort, revela a sa filla l' esglayós secret. ¿Quin remey hi ha? En Pons no 'n veu més que un. Demanar auxili al Sant Pare Benet XIII, que está tancat a Avinyó. Una galeria subterrànea, sols del baró coneguda, uneix las murallas de Castèu-Reinard ab la gran torre del Vaticá avinyonench. Lo papa Clement y la reina Joana l' havian feta obrir cinquanta anys avans a fi de facilitar als Papas d' Avinyó una sortida en cas de perill imminent. Nerto, desesperada, abandona a son pare, y sense més companyia que sa llebrera, «dins la negror, en l' ayre espés, a la claror d' una llanterna sorda, s' encoforna esferehida, avansa plena d' emoció... y la llebrera li va al davant.»

Dins la negror, dins l' aire grèu,
au rai d' uno lanterno sournò,
elo, esglariado, s' encafourno,
elo, esmouguado, fai avans.....
e la lebrero vai davans.

¿Veritat que la expressió no pot estar més ben ensopegada?

Crech que 'l lector veurá ja descapdellarse, per ell tot sol, lo fil que lliga la llegenda ab la historia, y cómo los quadros històrichs están trenats ab la acció propiament dita de la novela. ¿Quina part hi té la inventiva del poeta? ¿Quina la tradició? Las notas que acompanyan als set cants del poema sols reportan a la última la existencia de la galeria que uní Castèu-Reinard al palau pontifici d' Avinyó. Hi haja, no obstant, lo que hi haja, es innegable que la soldadura de la historia ab la ficció no es massa ferma. D' aquí cert deslligám, certa incoherencia entre 'ls dos elements integrants del poema.

La historia de Nerto es una senzilla llegenda pera ser contada en un centenar de versos. ¿Y cómo s' allarga? Fentne pretext de cosas majors. D' aquí que hi haja tres cants sobre tot, dels set del poema, en que de Nerto se'n fa menció com per almoyna.

Anem exposant.

Prop de la primera meytat del segon cant, *Lou papo*, está dedicada a la descripció de la Avinyó

pontificia, descripció, per cert, plena de color y de moviment, y feta, com tota la obra, en un estil pla, saturat de giros populars y molt pintoresch. Durant tot aquest temps Nerto ha atravesat la galeria, y la veyem brollar de sobte, com angelical aparició, als ulls dels aragonesos y catalans que guarneixen lo fort d' Avinyó. N' es capitá Roderich de Luna, nebot del Sant Pare, «un mayol de bona lluna», «ardit, viu com l' àmbar, ab una espasa que, com qui diu, no se li tenia quieta a la veyna; dos ulls de brasa, cabellera de lleó, mostatxás, barbata negra y fina com pell de taup... y a tot aixó pobre del qui li planta cara.» Una figura desencastada de la poesia de capa y espasa. No cal dir que Roderich s' oferéix a Nerto, un cop enterat de que aquesta vol veure al Papa, a conduhirla a la presencia d' aquest. Al través d' un laberint d' escalas y murs y salons van tots dos de brasset, ell, galan cavaller, tirantli floretas, y ella, inocent, contantli que la han venuda al diable. No hi ha més que un remey, li diu lo galan: l' amor.

..... E qu' es l' amour?
..... n' en fan rumour
dins li cansoun e dins li novo...
Mai quau pou dire ounte s'atrovo?

Crech innecessari esfullar ab una traducció aquest lliuret de poesia. ¿Qué bé s' hi veu a la ingenua donzella de cabells rossos que no coneix del mon sino las salas de son castell, los blaus horitzonts que 's dominan desde la miranda y 'l *Breviari d' amor*, candorós compendi trovadoresch del saber del sigle XIII, ple de vinyetas iluminadas, que era sa lectura favorita!

Dins lis image

Nerto lou mai se complasié:
e sus la pajo quand vesié
uno poulido vierginello,
linjo, bloundeto e palinello,
l' iue blu, la bouco de carmin,
tenènt un brout de jaussemin,
emé dous vers escri dessouto:
« Aquelo, dis, me sèmblo touto,

Aixó, aixó es *Nerto*, la heroina del poema, y 'l mateix poema no es sino aixó: una resurrecció, adaptada admirablement a la literatura del sigle XIX, de la literatura del XIII. ¿Veritat que *Mireio* y que la *Esterel-la* del *Calendau* arrelan ó més endins del cor, ó més amunt de la fantasia?

A tot aixó 'l cavaller de Nerto ha anat enardintse, y quan ja un petó li brunz als llavis, un Sant-Christ, clavat en la paret, desfá l' encís que comensava a enterbolir lo seny de la inocent donzella, y la arribada a la cambra pontificia la deslliura del atrevit galan.

Nerto revela a Benet XIII,

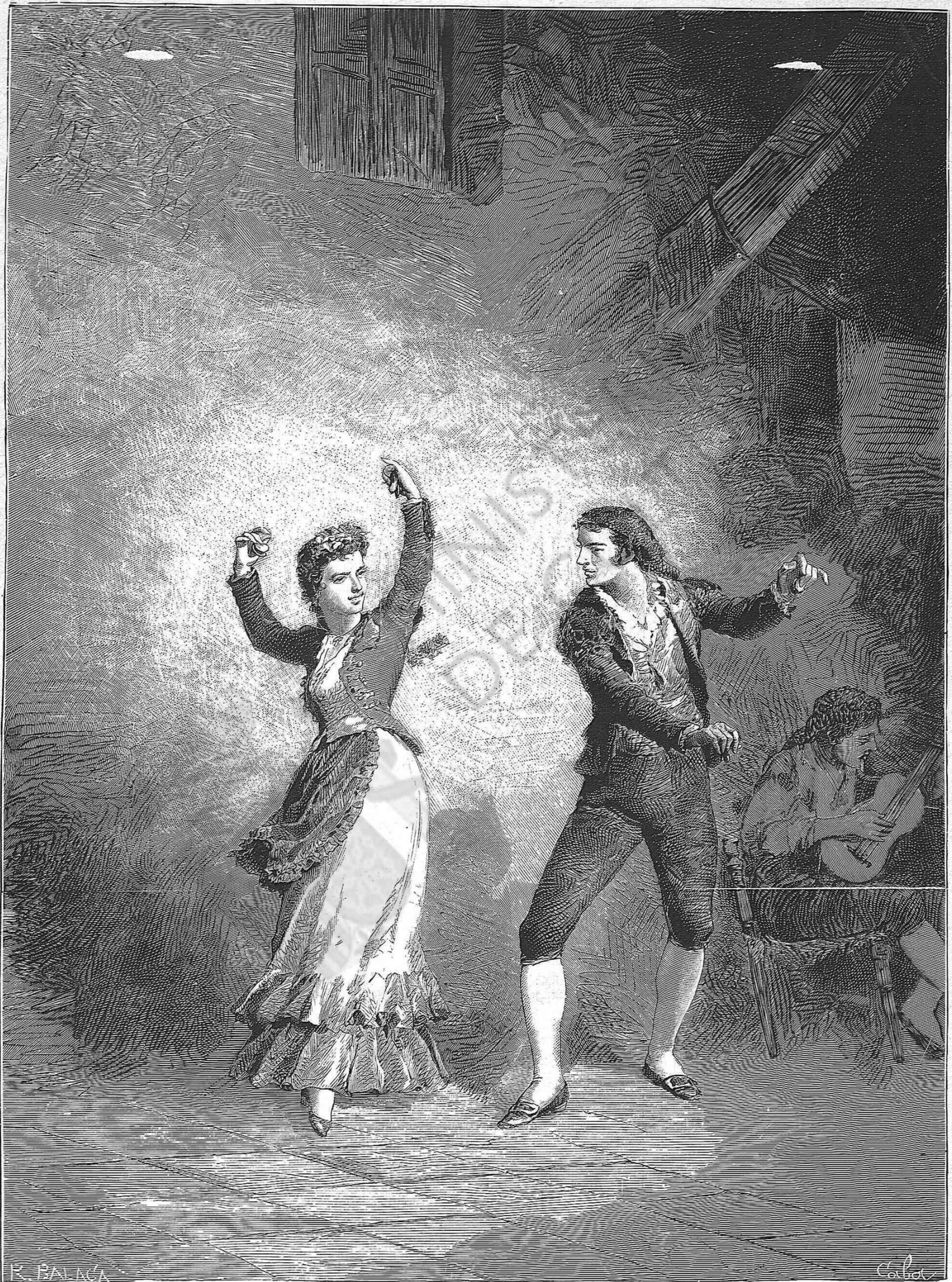
..... un grand viè en raubo blanco
em' uno barbo jusqu' is anco,
auturous, maigre coume un Crist
d' ieu a la sousto e lou founs trist.

(d' ulls enfonzats y front trist), la existencia de la galeria secreta que comunica la ciutat assetjada ab lo castell, oferintli en aquest salvament segur. En aquell moment Roderich de Luna entra anunciant l' incendi del palau; Benet, rendit un moment per tanta desgracia, se redressa ben tost, pren la hostia consagrada, que apreta contra son cor, y acompanyat de Nerto s' empuja al cim de la torre a presidir la grandiosa escena de la benedició que més amunt havem ensalsat y may tant com se meix. Mes davant de la imminent ruina de sa ciutat,

... d' Avignoun lou darrié papo,
s' agouloupant dins sa grand capo,
lou darrié papo d' Avignoun,
au rai grelin dou lumenoun

LAS MODISTETAS, PER LLOVERA

À PRINCIPIS DEL SIGLE, PER BALACA

que porto la pichoto Nerto,
souto l' andano recuberto
anè dins l' ombro s' avali
coume un soulèu à jour fali.

« Anà á perdres en l' ombra com un sol al caure
l' dia. »

Quadrets ó quadrassos aixís, perque es un qua-
drás, ¿veritat que sols los trova un gran poeta?

En lo cant ters, *Lou Rei*, la novela de Nerto dona
una passa més: lo Sant Pare, enterat de sa trista
historia, li dona per salvació única l' ingrés en un
convent, mentres Roderich, aprofitant la llibertat
de la marxa de la papal y regia comitiva cap á
Arles, segueix estrenyent l' assetge contra la pobre
Nerto y cremantse ell á cada punt més en lo foch
que va atiant dins del cor de la donzella. Lo cant,
ja ho hem dit, prescindint de la ilació narrativa, es
de lo bo, y la conversa dels dos enamorats, diguem-
los aixís, perque en realitat Nerto ja ho está den
Luna, es un epissodi delitósissim. Un n' hi ha, em-
pero, d' epissodi, l' final, que no podem deixar de
mencionar perque es un joyell d' execució artística.
Lo viatge ha sigut llarch: la comitiva l' ha fet en lo
desordre natural d' una marxa, cadascú ab sos pre-
dilectes, en pintoresca escampada, rihent, enraho-
nant, cassant, rabejantse tots en la orejada frescor
d' un dematí de Maig. Mes ja son prop d' Arles:
còsols y senadors, clergues y burgesos, plebeys y
nobles surten á rebre 'ls en violada multitud. Lo rey
jura 'ls furs de la ciutat, sona estrepitosa cridoria de
vítors, y allavoras,

..... l' ufanouso ribambello
au son di troumpo que clantis
e di bachas au picadis,
emé la pouso que blanquejo
e lou dardai que beluguejo,
raubo, capèu e capeiroun,
tóuti pounènt de l' esperoun,
lis ome, l' espaso levado,
intron dins Arle en grand bravado.

« la brillant corrúa — al espinguet de las trompe-
tas — y al repicar dels tabals, — entre la pols que
blanqueja — y als raigs del sol que guspirejan, — ca-
pells y togas y birrets, — tots pegant esperonada, —
los homes ab la espasa dreita, — se n' entran á Arles
galejant. » La traducció no arriba á mitjana, pero
bona y fins millor, distaria molt de donar idea de
la branzida, del brugit, del moviment real que
duhen los versos transcrits. Lo detall de *lis ome, l'
espasso levado*, sobre tot, es d' un efecte pictòrich
sorprenent.

No avansa gayre més la acció de la novela en lo
cant quart, *Lou lionn*, animada descripció de las
grans festas ab que Arles celebrá l' casament del
compte de Provensa. Arles, en la Edat mitja, man-
tenia de diners municipals un lleó, símbol de sa po-
tencia y distintiu de son escut. Una de las festas
del casament es la lluyta del lleó ab quatre braus.
Vensuts aquestos en lluyta tant rápida en la des-
cripció y tant vigorosa com la descripció mateixa,

... li brego ensaunousido
e la ventraio escrebassido,
l' animalas, foutant sa co,

« ab lo morro ensangrantat y la panxa estripada,
l' animalás, fuetejant la cua », salta la barrera, inva-
deix lo tancat del públich, y després d' un moment
de vacilació embesteix de dret cap al estrado regí,
hont Nerto seu als peus de la Regina. Ja 'ls refrega
sa alenada, quan d' entre 'l rebull de la gent,

Roudrigo, Roudrigo de Luno
se precepto coume un tron
e' mé lou moustre front à front,
dins lou coutet ié roump sa dago.

Lo lleó morreja la terra. Nerto s' ha salvat, Nerto
que sent agitada sa inocencia d' una emoció desco-
neguda. ¡Tant jove y monja! ¡Y Roderich que 'l té
clavat al cor!

En los tres cants següents y finals Nerto ja no es
un personatge epissódich com fins ara. En lo primer
Nerto professa en la abadía de Sant César; mes Ro-
derich, resolt á tot, recluta per las tabernas un esbart
d' aventurers catalans, assalta en sent nit lo monas-
tir y roba á sa estimada. Sona la campana deman-
nant aussili, acut gent armada d' Arles y 's traba una
brega espantosa en lo cementiri d' Aliscamps, vehí
al convent. Roderich, al sentir los crits de guerra
dels seus, deixa á Nerto, desmayada, al peu d' un
panteó y corre á la batalla. Mes al tornar « cubert
de sanch y de pols, pero alt lo cor y alta la testa »,
no troba á la monja, la qual, retornada de son des-
may, y al veures en lloch tant sinistre, ha fugit á la
ventura.

Aquest cant es de lo mellor y més sentit del poema.
Los lectors de LA IL·L·STRACIÓ podran judicarne ab
més coneixement de causa per la traducció que en
aquest mateix nombre ne publicarà aquest periò-
dich, deguda á en Francisco Bartrina. Per tal motiu
nos abstenim de tota cita de detall.

Nerto, fugitiva, va á parar á una ermita del bosch.
L' ermitá la ampara, un vell tant sant que ha me-
rescut la protecció directa del cel fins al punt de
que l' arcángel Sant Gabriel li devalla cada dia un
cistellet de pa beneyt. L' ermitá promet á Nerto sal-
varla; mes com l' Arcángel l' haja reptat per l' orgull
que semblant promesa enclou, lo vell rebutja á la
pobre monja y li mana que se 'n torne al convent.

Roderich, desesperat al veures sense Nerto, — som
al cant darrer, — ha invocat al dimoni. Aquest acut
y promet durli. Li basteix un castell fantástich hont
tenen triomfal estada 'ls set pecats capitals, y cum-
plintli sa paraula, atrau cap allí á la monja, que roda
perduda cercant lo camí de son convent. Roderich
la troba, se la endú al palau; Nerto, tot confes-
santli que l' estima, se resisteix á ser seua, y l' exhor-
ta al penediment. De sobte se senten tres truchs á
la porta del castell; s' obren tots sols los tres pas-
tells del pany; s' esgrogueixen las atxas, y tot
s' estremeix com si entrés un cop de vent.

Un grand segnour a mino amaro
apareiguè: negro chimarro
beluguejanto d' auripèu
é plumo roujo a soun capèu.

Lo diable y Roderich disputan perque aquell,
cumplint los tractes ab lo baró de Castèu-Reinard,
— aquella nit fineixen los tretze anys, — reclama la
penyora. En Luna, al veure inútils sos prechs, en-
cara á Llucifer la creu de sa espasa y 'l fa recular
en nom del Pare, del Fill y del Esperit Sant. Escla-
ta una tempesta horrible que s' emporta 'l castell y
sos estadants.

Restè ren qu' uno mourgo en peïro,
que desempieï, aqui se guèiro,
drecho au mitan d' un planèstèu
meme à la plaço dóu castèu.

« No 'n restá sino una monja de pedra que encara
avuy se veu dreita en mitj d' un terraplé, en l' em-
plassament del castell. »

Y aixís acaba 'l poema, no sense un epígrafe hont
se fa constar que 'ls dos interessats son al cel.

Salvant detalls, los dos cants últims, hont la lle-
genda 's concreta més y ocupa 'l primer terme,
son los més fluixos de la obra. Lo que en ells s' hi
conta es menester confessar que literariament con-
siderat té quelcom d' infantivol. Y no es pas que
aportem á semblant judici cap tendència de *sprit
fort*. Lo volterianisme es en poesia un pobre criteri
y no dú més que al rebaixament sistemátich de la
obra d' art. La obra d' art, pera serho, té d' estar
pastada forsosament ab llevat d' entusiasmes, de
creencias, de sentiments. Desgraciat de qui, fins no
compartintlos, no sab sentirne las bellas. Pero es
indubtable que 'ls elements estétichs que la religió
popular suministra ab sas concepcions antropomor-
fas de lo supranatural, han de ser tractats en la obra
d' art ab un mirament, ab una cautela incompatibles

ab tota tendència massa sectaria. Poquets tochs y
característichs. L' ángel y 'l diable del poema den
Mistral se semblan massa á las figuras d' estampa
de primera comunió de noya rica. Molt vistosas,
plenas de daurats y blaus de cel y rosas, desmayats
y blanchs de lliri, y ademés reixadas del voltant. Art
de convent de monjas que no cautiva als que prefe-
reixen l' art més gran, més mascle, més ple de la vida
de fora ó de la vida de dins, pero vida. La historieta
de *Nerto*, ho hem dit avans, tractada en forma de
llegendeta curta, á tochs culminants, molt bé: los
dos derrers cants cabrian en trenta versos, en bene-
fici de la bellesa artística de la obra, tal, al menos,
com la sentim. Amplificada, servint de fil en lo qual
s' entreteixen las luxuriosas flors de la gran his-
toria, es poch doble y tot queda fluix: la corona no
's ten: d' un cantó cau y del altre penja.

Y no obstant ¡que espléndidas son las flors! Ab
tot y 'ls nostres retrets ningú 'ns guanya á admirar-
las, á aplaudirlas. *Nerto* no es ni de molt *Mireio*;
no es ni de molt *Calendau*. Pero la veritat es que,
aixís y tot, de semblants murtras, que aixó vol dir
Nerto, no 'n verdejan gayres en las literaturas con-
temporáneas.

J. SARDÁ

LA MONJA

(FRAGMENTS DE NERTO, DE FREDERICH MISTRAL)

Al monestir de Sant Cesari
las monjas passa lo Rosari,
ohint com la campana va fent balin-balan;
y aprés, del claustre per las ombras
desfilan totas com á sombras,
tapadas ab lo manto que l' ayre va estufant.

Nerta, la verge agraciada,
va entrá al Convent la nit passada,
y ara es dins de la iglesia á fer oració;
mes la pobreta s' hi esparvera,
y 's gira envant y 's gira enrera,
qu' estreta trob' la gabia l' aucellet voladó.

Pels corredors del Monestiri
á la groguenca llum del ciri
las monjas ja trastejan avans de ferse clá';
tot ho comboyen, re 'ls escapa,
que 's diu que avuy d' Avinyó 'l Papa
ab lo Rey y la Reyna y 'l seu séquit vindrá,

de Nerta 'l mistich desposori,
per celebrá ab gran ribombori,
de Nerta que s' anyora de son Castell-Renard...
Mes ja es aprop la comitiva,
y tant bon punt la Creu arriba,
que obra al devant la marxa, ja está tot disposat.

Cantant victoria 'l Rey del dia,
de llum omplena l' Abadía,
que de bat-á-bat obra soa portalam inmens:
ré' está tancat; ni 'l locutori,
ni 'l menjador, ni l' oratori,
y tot es claror y ayre y cants y olors y encens.

Arrengleradas en filera,
meytat devant, meytat darrera,
mans plegadas, ulls baixos, conmosos los seus cors,
los bonas monjas ja s' aplegan
en torn de Nerta, y 'ls llibrets plegan,
escoltant los preludis dels instruments y 'ls chors.

Mes Nerta plora, mitj velada
pel pilar gran que hi ha á l' entrada,
qu' encara qu' es madrina Violanda, y 'l Rey Lluís
lo seu padrí, no s' aconsola:
tant com més gent, més se veu sola,
y quant més pompa aguayta, més pósas son cor trist.

Ab la tiara y ab la capa,
desde l' altar major lo Papa
Benet tretze aixís crida: — Llegat de Jesucrist,

jo 't dich, oh Verge desvalguda,
que ara vindrà 'l cel en ta ajuda,
y 't lliurarà per sempre dels mals que al mon has vist.

D' eix mon mesquí, que miserable
governa y mana sempre 'l diable,
allunyat en bon' hora pera pujar al cel...
¡Oh Nerta, filla idolatrada,
l' hora volguda es arribada:
los sagrats vots pronuncia y vina á pendre 'l vel! —

Y de parlar lo Papa cesa;
y adelantantse l' Abadesa
ab meditada pausa la reverencia fa:
s' atansa á Nerta, 'l llibret toca;
després li posa be la toca,
y per las santas voltas lo cant dels salms s' ou ja.

Núvol d' incens la iglesia omplena;
salpasé y creu l' escolá enmena
al capellá, que dona la benedicció...
després de nou Nerta s' inclina,
que 'l vel li han tret que l' amohina...
quant de sopte á la pobre li ve gran tremoló'.

Y queda tota com finada,
que l' estisora l' ha tocada.
¡Lo plor que feya Nerta, quin dol dava sentí 'l!
— ¡Ay ma pobreta cabellera,
que 'l que estimava al mon més era,
de ma santa Patrona penjéula al Camaril!

¡Tant rissadeta, tant pulida,
amor, orgull, goig de ma vida,
ja 'ls ayres de Provensa may més t' estufarán!
¡may més trenarte carinyosa
me veurá l' alba esplendorosa!
¡may més de Primavera las flors sa oló 't darán!

¡Un cop que 't besi deixa encara,
garbeta d' or, ans que ma Mare,
la Verge que m' estima, te tinga en son altar!
¡Ja ni l' ardent sol del Mitj-día,
ni las floretas que 'l bosch cria
ab sos raigs y ab sas toyas podrán en tu brillar!

A l' aloseta provensala
ara li volen tallar l' ala...
¡Aucells de la garriga, anéu á volar sols!
¡Solas anéu, mas amiguetas,
á cullir lliris y violetas
del Real per los marges al cant dels rossinyols!

A ma llebreta ben volguda
que sempre ab mí de correguda
anava á fira d' Arles, ningú ja la veurá;
mes també Nerta, sa amigueta,
se llanguirá, tota soleta,
y ab la Creu abraçada en l' ombra 's morirá.

¡Planyéu ma sort, planyéu ma vida,
los que m' heu vist corre' aixerida
pels boscos dels meus pares y 'ls marges del Real!—
Y així dihent, fineix sa queixa...
Y 'l tró del orga sentí 's deixa
com si fos la trompeta del Judici final.

Mentres que Nerta professava
fora 'l dimoni treballava;
allá baix, á la vila, en rónch hostalot,
hi juga, hi riu, hi fuma, hi canta,
d' homes voltat, qual fatxa espanta,
que dels burchs y dels temples y 'ls masos son l' assot.

Rodrich de Luna 's diu lo diable,
y parla així ab veu espantable:
—A cada un de vosaltres bon sou li donaré,
mes esperem que siga l' hora
de cantá 'l gall, y tots á-l'h ora
saltarem l' Abadía, de valtres jo 'l primé'.

Y mentres tant, visca 'l resoli,
y 'l vitxo cohent, y 'l ali-oli,
y la menja volguda dels fills de Vacarés.
¡Apa, hostalera, ompliu be 'ls vasos,
y anar no feu los talls escassos,
que per pagar be 'l gasto ja porto prou dinés!

— A fé de Deu que ja ré' 'ns manca
ab bossa plena y teca franca...
¡qué aviat las arletencas la cobla sentirán!
¡A sa salut!... ¿Qué, no vols beure?
Vaja, Rodrich, vina aquí á seure,
y per pahir l' ali-oli aixuga 'l porró gran. —

Y tot son crits, y tot gatzara;
y la porrona, may avara,
á raig fet lo vi dona, y encara no 'n té prou
per contentá' á tota la colla...
Mes ja la saragata amolla,
qu' es hora d' aná' á jáurer y al carrer ningú s' ou.

Tot envetantse l' espardenyia,
Rodrich als seus qué han de fé' ensenya;
y après, ab bonas eynas y ab las mantas al coll,
tiran al dret de l' Abadía,
y per las ombas van fent via,
mes sempre á la callada, que no 'ls convé 'l soroll.

Per entre 'ls arbres, importuna
de tant en tant guayta la lluna:
¡las barradas masías qué 'n fan de feredat!
Á Arles tot dorm: las dotze sonan,
y riu avall anant, s' adonan
del campanar que vetlla lo monestir sagrat.

Com un fantasma 'l monestiri
s' aixeca vora 'l cementiri
dels Aliscamps. Escalas de corda treu al punt
tota aquella banda selvatge,
y ab destrals curtas d' abordatge
com á diables' s' enfila per las parets amunt.

Era l' hora en que las monjetas,
deixant lo llit mitj dormidetas,
se 'n van cap á la iglesia á fé' 'l res de la nit;
y de la llantia tremolosa
á la claror misteriosa
aquí l' una, allá l' altra, se assentan sens brugit.

Cops y més cops de sopte n' ouhen...
— ¿Qui deuen ser los que aixó mouhen?
¡Mare de Deu, valéunos! ¡la porta han estellat!—
Y 'l fer Rodrich y sa bandada,
que al monestir han fet la entrada,
á las monjas empaytan com llops sobre 'l remat.

— ¿Diables voleu? ¡aquí son ara!
¡no us valdrá Cristo ni sa Mare! —
y així dihent, las arrapan en mitj de la foscor...
Ni que la terra s' obriguera
y caps pelats de morts traguera,
las pobres de las monjas sentirían més por.

No 'n deu passar més tal vegada
la tortoleta falconada...
Mes ja Rodrich de Luna sa presa al fi ha ovirat,
y mentres tant que l' Abadesa
l' altar major guanya ab prestesa,
á Nerta desmayada lo lladre s' ha emportat.

Plé de llegendas y misteri
d' Aliscamps s' alsa 'l cementiri.
¡Ab sas tombas y ossaris qué por que fa sentir!
tanta 'n deu fer, que 's diu qu' un dia
tot un Concili no podia
trobar qui cor tinguera per 'narlo á benehir;

Y aixó veyent, Cristo en persona
hi va baixar en hora bona,
y sobre d' ell va esténdrer sa benedicció.
Desde llavors, cada vegada
qu' está la nit ben sossegada,
dels cants que fan los ángels s' escolta be 'l ressó.

Per aixó 'ls richs, per aixó 'ls nobles,
y fins aquells que manan pobles,
en Aliscamps volian ser sempre soterrats,
qu' en sas sagradas sepulturas,
plenas de creus y de figuras,
del Infern res hi poden las feras potestats.

Pera tenirhi també 'ls ossos,
feyan tira' 'ls pobrets sos cossos,
senyats d' aygua beneyta, al Ródano impetuós,

y quant l' ataut pel riu baixava,
lo mariner que hi navegava
girant la borca deya: « ¡Que Deu li don' repós! »

La pau dels morts ara es turbada
per la sacrilega bandada.
Rodrich, que la comanda, tot foguejant d' amor,
pels Aliscamps com un foll corra,
y aquí s' aixeca, alla s' ensorra,
porta en brassos á Nerta, que sembla 'l cos d' un mort.

— Oh l' amor meu, en tu retorna,
que la claror á veurer' torna!
Los rossinyols te cantan... las lluhernas te fan llum...
¡Qui del aucell tingués las alas
per ensenyarte majors galas,
á la claror dels astres, dels boscos al perfum! —

Mes la pobreta res sentia,
y qui la duya no sabia
si era ángel de la gloria ó diable del abim.
Soptat rumor de ferramenta,
qu' en lo silenci sempre aumenta,
ou Rodrich, y á llansarshi ja va, sedent de crim.

Mes ans, enrera llest se tomba,
y de Roldan vora la tomba
hi deix lo cos de Nerta, y fuig com un llampech...
Aviat gemechs de mort se sentan,
y de punyals que al cor s' assentan
y de destrals que lluhén, s' escolta l' espetech.

La mitja-lluna en tant s' alsava,
y ab son trist raig iluminava
de las sagradas tombas las endoladas creus;
quan del ventet á la besada,
la pobre Nerta, esgarriada,
obra 'ls ulls y s' aixeca sentint estranyas veus.

Y 's posa á corre' á la ventura
pel cementir', mes ab tal pahura
qu' ensopega ab las tombas que la volen guiar:
de tant en tant sa marxa para
l' ala, que va rasant sa cara,
de las ferestas ólivas que 's posan á volar;

Fins que per últim ¡pobrissona!
qu' es del fossar fora s' adona...
Cubert de polsaguera, tot ell de sanch tacat,
Rodrich ja torna, y fer avansa
ahont Nerta está; mes un crit llansa
quan al sepulcre arriba, que Nerta s' ha escapat.

Y tira avant, y re' 'l detura.
de sepultura en sepultura,
busca á Nerta, torbantne dels morts l' etern repós;
fins en las santas ossamentas
posa las mans irreverentas
y ab los cadavres lliura combat esgarriós.

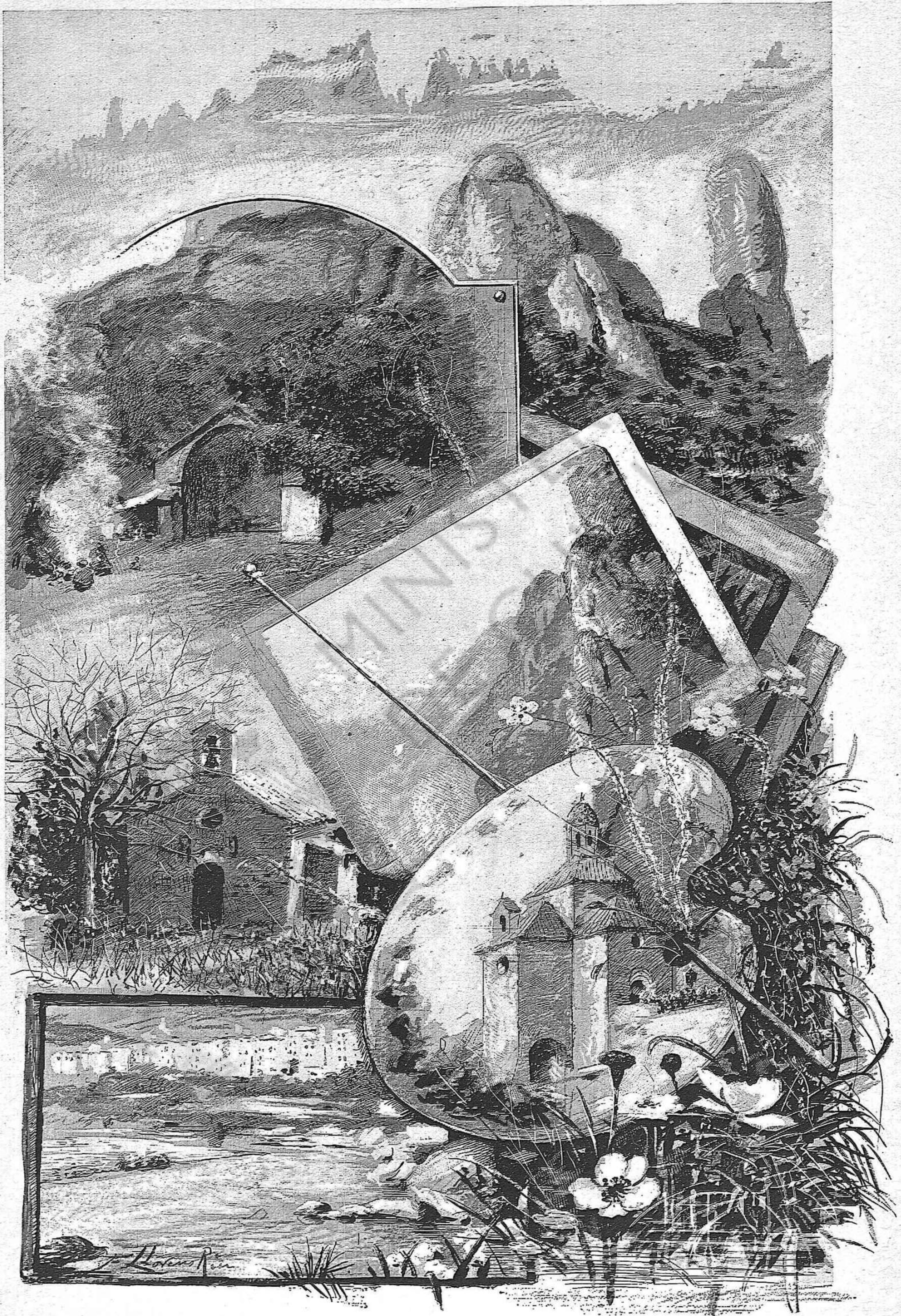
Cego d' amor y rabiós d' ira,
tot Aliscamps lo foll regira,
cridant:— ¿Hont es ma Nerta, hont es que no'm respon?—
Mes pel fossar res sentí 's deixa,
y sols contestan á sa queixa
las ólivas que xisclan pels teulats del Trebon.

F. BARTRINA

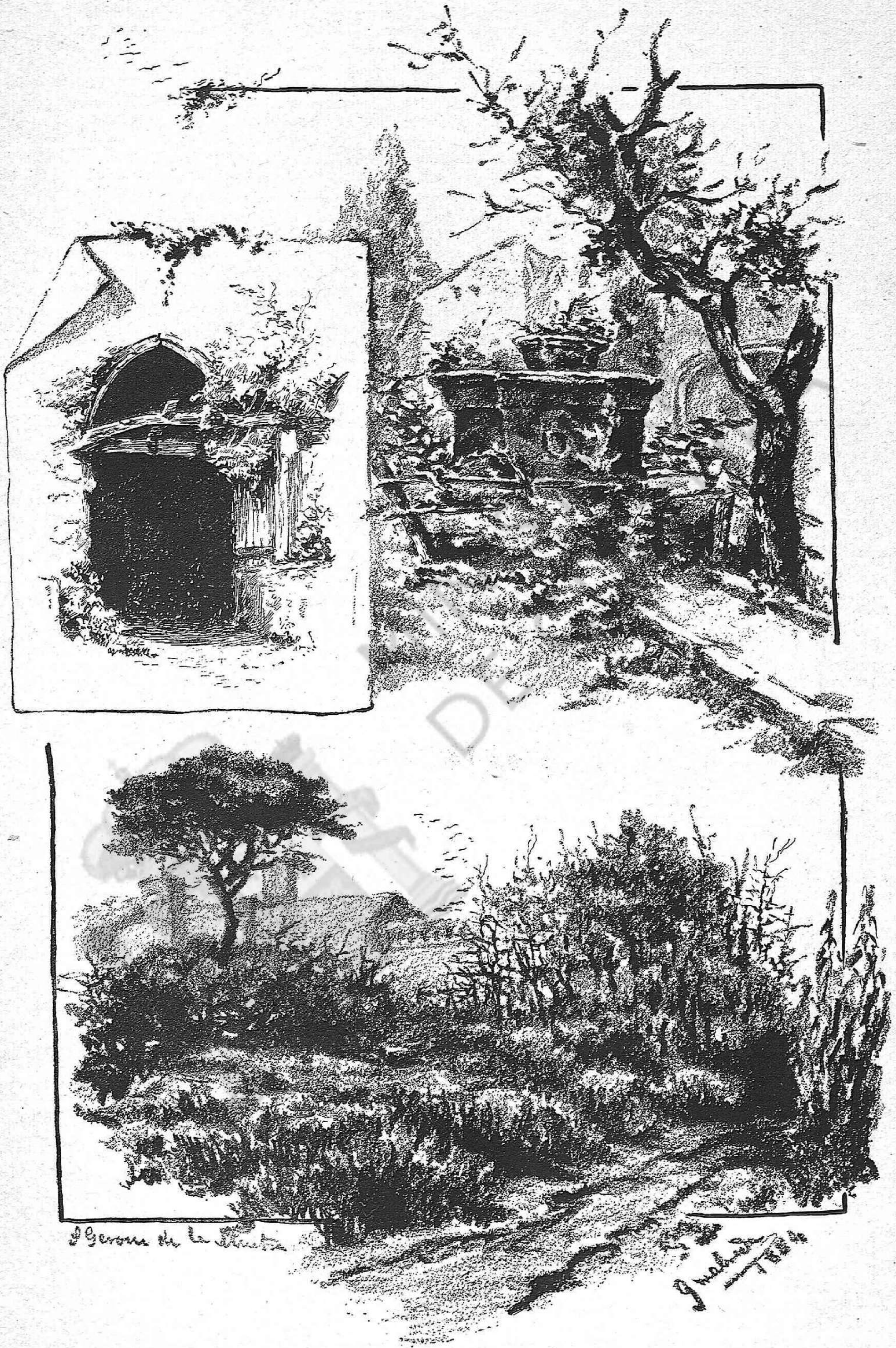
LOS ESCUTS DE POBLET

Y DE SOS ABATS

Molt l' estimem al histórich monastir, cobert per
son mantell de pols y guardat per las euras que s'
arrelan en sas murallas. Obehint cegos á aquest
generós sentiment, condolit y exaltat per las des-
gracias de la patria, quantas voltas lo destí 'ns tor-
na per breus moments á nostra benvolguda terra,
correm anhelants á buscar la calma del cos y la sa-
lut de l' ánima sota d' aquellas pesadas voltas de
pedra, al abrich dels claustres plens de llum, en l'
ampla nau de la espayosa iglesia ó en lo boscall
trencat per las ruinas que s' aixecan darrera 'l locu-

MONTSERRAT, PER FRANCISCO LLORENS Y RIU

SANT GERONI DE LA MURTRA, PER GINABREDA

tori. Y allí, casi sempre sols, al ayre 'l front que refresca la marinada, febrós lo llabi que fredoneja alguna antiga cansó catalana com eco llunyá de la passada infantesa, anem pedra á pedra escorcollant aquellas venerables ruinas, demanant á cada detall, á cada ralla, á cada cisellada la explicació de sas grandesas, que no per plorar perdudas devem creure oblidadas en la hora perdurable de nostras presents miserias.

Y certament un dels aspectes més nous y curiosos baix que pot ferse l' estudi del vell Poblet, es lo que fa referencia al poder feudal y senyorial que exerciren sos Abats. Com reconeixement de serveys efectius y verdaders fets á favor de Catalunya unas vegadas, altrás com preu mesquí de baixas y ruins condescendencias, altrás per compra ó per successió testamentaria, anaren poch á poch los senyors del monastir investintse de altíssimas prerrogativas que ennoblian sa mitra abacial y que al mateix temps donavan richs productes y crescudas rendas á son convent. Y aixís fou com rodant los sigles y creixent de cada dia lo poder y la propietat de Poblet, al acabarse la edat mitjana se trobaren los Abats investits ab los cárrechs, atribucions y feudos següents: calificador del Sant Ofici, del Consell de Sa Majestat, membres del Bras Eclesiástich, Almoyners majors en los regnes de Aragó, priors de Sant Vicens Mártir de Valencia, jutjes conservadors Apostolichs de la ordre de la Mercé y de la congregació Benedictina de Valladolid, senyors de las Quadras de Tamarit en Aragó, Barons del Abadiat, de Prenafeta, de las Garrigas, de la Segarra, del Urgell, de Algerri, de Quart y de Aldaya, y vicaris de las Congregacions cistercienses dels regnes de Aragó y Navarra. Y ab aixó eran ademés Abats mitrats, exempts, com es de suposar, de tota classe de jurisdiccions y tan gelosos de sas prerrogativas que en la llarga vida de set cents anys que 'l monastir tingué, no acabaren may los plets sostinguts en tota classe de curias civils y eclesiásticas, perseguint sentencias que eran sempre la anulació d' un dret del poble.

Los Abats, com los Bisbes, entravan en la nobleza del país lo dia que 's cubrian ab la mitra, y en tal capacitat adoptavan un escut d' armas pera son segell, ademés servintlos sovint pera timbrar las obras y treballs que 's feyan al convent durant son govern. Los Abats que eran nobles de naixensa ó per sa casa, seguian ab l' escut mateix de sa familia: los altres sortits dels rangs del poble n' adoptavan un, generalment format de una manera senzilla y sens cap classe de complicacions heráldicas.

Encara avuy, recorrent aquellas ruinas sagradas del monastir pobletá, en diferents llochs del casal se troban bastants escuts de diferents Abats, que cridaren fortament nostra atenció, fentnos naixer lo desitj de donarlos á llum. En aquest treball, que sols no haguéram portat á cap, vingué á ajudarnos la bona voluntat d' un amich excelent y de un artista tan complet com modest. Lo senyor D. Artur Bulbena, de Barcelona, entussiasta catalanista que ab nosaltres sovint passejava lo desolat convent, emprengué la obra de dibuixar tots los escuts ara existents en son clós, copiant fidelment de la pedra alguns ben conservats y en los altres suplint ab son talent las deficiencias de las rallas esborradas per lo temps ó malmesas per los homes. Aquest treball del Sr. Bulbena ha sigut aprofitat pera escriure 'l present article.

Peró es precís fer constar que á Poblet existeixen una porció d' escuts que no son ni del convent ni de sos Abats, sinó que indican en las obras que decoran la lliberalitat d' algun real benefactor. Damunt de la Porta Real n' existian dos de Catalunya, surmontats per l' históric capell del rey D. Jaume: un d' ells mostra encara sa execució acabadíssima, però l' altre ha desaparegut per la mala qualitat de la pedra ahont lo tallaren. En la escala del palau de don Martí hi ha també un altre d' eixos escuts. En la

Porta Daurada se veuen los targetons que foren de tres escuts de Catalunya, Aragó y Sicilia, corcats avuy y ja casi indexifables. També en la elegant capella de Sant Jordi s' alsan en la fatxada los escuts de Catalunya y Sicilia, y las vermellas barras decoran diferents dovelas dels archs interiors de la ayrosa nau.

Del monastir notárem tres classes d' escuts y ab ells comensan las ilustracions que publiquem de la heráldica de Poblet.

Número 1.—Es l' escut més modern y més acabat de quants existeixen. Es ovalat y tallat, ó sia dividit per una ralla horisontal. En lo primer quartel té las barras de gules ó vermellas en camp d' or. En lo segon quartel sobre camp llis se veuen una P y una O, anagrama de Poblet. L' escut está timbrat ab los atributs perteneixents als Abats mitrats, ó sian un capell negre ab cordons entrelligats y tres borlas ordenadas dessota de duas y de una, mitra y báculo voltat cap á fora, pera denotar que aquells senyors tenian jurisdicció fora del convent. Penjada al escut va una creu florcada ó rematadas en flors las quatre puntas. Aquest escut se troba damunt la porta de entrada que donava accés al palau del Abat, que fou construït en lo sigle passat.

Número 2.—Escut en forma de cor, tallat y timbrat ab corona ducal. Lo primer quartel té l' anagrama P. O. de Poblet, y 'l segon las barras catalanas. De aquesta classe existeix un escut á la tomba de guix que hi ha en lo creuer de la iglesia á l' esquerra de la porta de la sagristia, que perteneix al bisbe de Lleyda D. Pere de Albalate, mort á Poblet lo 2 de Juliol de 1251, y un altre en la fatxada de la mateixa iglesia, edificada en 1716.

Número 3.—Escut en forma de cor, ab l' anagrama de Poblet en camp llis. Un d' ells surmonta la Porta Daurada, edificada en l' últim ters del sigle xv.

Aquests son los únichs escuts del monastir dels quals nos quedan exemplars. Potsen en los sagells de documents que 's conservin procedents de Poblet se troban algunas variants, mes cap d' ellas arriba á noticia nostra.

Dels Abats se 'n conservan en major número, esculpits en las llosas sepulcrales de la Sala Capitular y escampats per las diferents construccions del monastir. Pera sa descripció seguirem l' ordre cronològich dels mateixos, sols manifestant com preliminar que molts d' aquestos escuts portan per timbre lo báculo abacial ab un sudari lligat junt á la crossa. Lo sudari era una especie de tafetà blanch que 's penjava al báculo dels Abats religiosos com marca de subjecció á la regla de l' ordre á que perteneixian. Y pera seguir ab uniformitat havem donat la forma de cor á tots aquestos escuts surmontantlos de los báculos, dels quals se veuen espléndits dibuixos en las pedras de Poblet.

Número 4.—Escut ab un gerro del qual surten algunas assucenas. Se troba en la sala menjador del palau del rey D. Martí, en las finestras del mateix palau, en l' atri de la Porta Real y en una llosa de la Sala Capitular. Perteneixia al Abat D. Pons de Copons, que governá 'l monastir del any 1316 al 1348.

Número 5.—Escut ab quatre escudets en losange, igualats en camp vermell. Se veu en la Porta Real y en un sepulcre á la Sala Capitular. Era del Abat D. Guillem de Agulló, que governá Poblet desde 1361 fins á 1393.

Número 6.—Escut ab un cunill sobre camp llis. Se troba damunt la porta de la capella de Sant Jordi y en una llosa sepulcral en la Sala Capitular, y perteneixia á D. Bartomeu Cunill, Abat de 1437 á 1458.

Número 7.—Escut ab dos castells situats al cim de una montanya y un tigre que 'ls atravessa sortint de l' un mentres no ha acabat de entrar en l' altre. N' hi ha un á l' esquerra de la Porta Daurada y un altre en un capitell del palau del rey D. Martí.

Era de la familia de D. Miquel Delgado, Abat que fou de 1458 á 1478.

Número 8.—Escut ab un lleó rampant y faixat, y té orla ab quatre creus florçadas. Se troba á la Porta Daurada, al arch de la fusteria, á una porta vehina á la mateixa, á la porta de la galeria alta del claustre, á un portal del poble de Vimbodí, á la ermita de la Verge dels Torrents y en una llosa gòtica de la Sala Capitular. Perteneixia al Abat D. Joan Payo Coello, senyor de Poblet de 1480 á 1499.

Número 9.—Escut ab duas faixas vermellas en camp de plata y l' anagrama de Poblet al mitj. Se veu en lo recó de ponent del claustre, en la galeria superior del mateix, damunt lo capitell que aguanta un arch, y en un cup de pedra al celler. Era de Anton Buada, Abat de 1499 á 1502.

Número 10.—Escut ab un portal sobre camp llis. Se mira en l' arch del camí de Prades, en la porta dels molins d' oli, en un capitell d' un arch als molins y en la iglesia parroquial de Vimbodí. Era de don Domingo Porta, Abat de 1502 á 1526.

Número 11.—Escut ab l' anagrama de Poblet en camp llis y en sa part interior una ovella atacada per un llop, qui á son torn es acomés per un gos mastí. Se 'l veu únicament per duplicat en lo altar major de la iglesia y perteneix al Abat D. Pere Caixal, qui 'l feu construïr en 1529.

Número 12.—Escut ab una copa, de la qual surten cinch lliris y á sos costats las duas lletres del anagrama de Poblet. Se troba en un arch de la galeria superior del claustre, á l' esquerra de la porta de entrada al monastir y en la llosa sepulcral del Abat D. Ferrant de Lerin, qui governá 'l convent del any 1531 al 1583.

Número 13.—Escut contenint tres ferraduras en camp de plata, que 's mira en la llosa que cubreix la tomba del Abat D. Pere Boqués, mort en 1564 y enterrat en la Sala Capitular.

Número 14.—Escut quartelat en creu. En los quartels primer y quart, ó sian lo superior de la esquerra y l' inferior de la dreta, hi ha sobre camp de plata l' anagrama de Poblet. En los quartels segon y tercer se veuen duas faixas vermellas en camp d' or. Se 'l troba en la part alta de la capella del Sant Sepulcre, existent en l' atri de la iglesia entrant á la dreta; y ademés en la llosa sepulcral de marbre que 's veu al peu del altar de la mateixa capella. Perteneixen á D. Joan de Guimerá, Abat de Poblet de 1564 á 1583, á qual devoció y desprendiment se degué la construcció d' aquell rich altar, rebent en premi lo privilegi de ser enterrat en lo clos de la iglesia.

Número 15.—Escut quartelat en creu. En los quartels primer y quart se veuen dos oliveras; en lo segon y tercer duas botas d' oli; la lletra P creuant la divisió horisontal dels quartels y la O damunt la mateixa ralla. Se 'l troba tant solament en la Sala Capitular cobrint la llosa sepulcral del Abat don Francisco de Oliver, mort en 1598.

Número 16.—Escut ab tres terrossos ó pilots de terra y damunt un auell girat á la esquerra. Se troba al peu de la llosa que cubreix la tomba del Abat don Joan Terrós, mort en 1602 y enterrat com sos companys en la Sala Capitular.

Número 17.—Escut que té en sa part superior la imatge del sol: als costats l' anagrama de Poblet y dessota un feix d' espigas. Se veu á la porta de entrada als arruinats molins d' oli y en la pedra que tapa la tomba del Abat D. Simon Trilla, á qui perteneixia, mort en 1613 y enterrat en la Sala Capitular.

Número 18.—Escut ab tres escudets petits en cor que campejan sobre blau. Existeix en la ermita dels Torrents, feta reedificar en 1714 per l' Abat don Joseph Escuder, que adoptá aquest escut.

Números 19 y 20.—Escuts que perteneixen al Abat D. Miquel Cuyás y sols se troban en la dedicatoria que li fou feta del llibre *Historia del Real Monasterio de Poblet*, per son autor lo mestre don

Jaume Finestres y de Monsalvo, monjo de dit convent. Lo primer se veu en la edició impresa á Cervera en 1756. Es tallat ó sia dividit horisontalment; en lo primer quartel se destaquen las barras catalanas: lo segon quartel está partit, veientse en la part de la esquerra l'anagrama de Poblet y á la dreta unas masías que poden bé significar las granjas del monastir. Lo segon escut es la copia exacte feta per lo senyor D. Pau Font d'un dibuix que 's publicá en la edició del llibre abans referit, feta á Barcelona en 1759; y en ell está invertit l'ordre dels quartels, trobantse l'escut partit ab las barras catalanas en lo quartel de la esquerra, mentres que 'l de la dreta está tallat per la divisió que separa l'anagrama de las masías.

Tals son los escuts de Poblet y de sos Abats que 'ns ha sigut possible recullir durant nostra curta estada en lo convent. Es fácil que encara allá mateix, si ja no en pedras, se 'n trobin de nous al escorcollar las ruinas, entre las rajolas ditas de Valencia ab que 's decoraren trespols y parets. Algunas n' havem vist, petites de dimensió y portant l'escut del Abat Porta: altrás ab lo timbre de Poblet. Preguem tan sols que en lo dia que ampla satisfacció sia donada á aquell monument de nostra historia y de nostre art, restaurantlo ab la lliberalitat que sa condició reclama, preguem que llavors no s' olvidi aquesta part important de la arqueología y de la heráldica: la conservació dels escuts existe'ts en lo monastir.

EDUART TODA.

RECORTS

FRAGMENTS DEL «LLIBRE DE MA VIDA»

(1860)

LA TORNADA DELS VOLUNTARIS

Encara al recordarho se m' ompla 'l cor d'alegría. ¡Quin any més gloriós per Catalunya y sobre tot per sa antiga ciutat comptal, Barcelona! ¡Si 'n feya de temps que l'amor á la patria no s' havia ostentat en la nostra terra ab tanta energía com llavors! No passava setmana en que no esclatés lo entusiasme, y com més n' anavan passant, més forsa aquell prenia. Cada nova de la guerra causava en lo nostre poble una emoció vivíssima y era seguida de un acte de públich y general contentament. Mes quan arribá al cap d' amunt lo exaltament, fou quan acabada victoriosament la campanya d' África, s' assenyala lo jorn en que 'ls voluntaris havian de fer sa entrada á Barcelona. ¡Quin moviment hi hagué llavors en tots los barris, en cada carrer y fins dintre de cada casa! La ciutat vá convertirse en un campament de treballadors. Fusters, manyans, enveladors, pintors, jardineros, tots treyan á fora 'ls carrers sas eynas de treball y sos fadrins, y qui en las voras dels carrers, qui enfilat dalt d' una escala; los uns en bastidas, los altres desde dalt dels terrats, tots á la una, entre 'l brugit de la gent, las empentas dels que passavan y 'l terratremol dels carros y cotxes, treballavan ab afany perque res faltés de tot quant la ciutat havia dispost tenir á punt pera rebre ab esplendidesa y pompa als valents fills de Catalunya que retornavan de la guerra.

Hi va haver carrer que 's gastá un dineral en guarniments y, de llaurer, fou tant lo que va ser arrancat per fer coronas y teixir garlandas, que en altra terra que no fos la nostra, hont lo llaurer hi creix ab abundó per tot arreu, be 's podria dir que ni branca n' hi hauria quedat per mostra.

Las comissions del Ajuntament, de districte y de barri no 's donavan gota de repós pera arrear diner dels vehins á fi de atendre als ferits, á las viuadas y als que tornessen sense una malla. Bè es veri-

tat que 'l nostre Municipi y la Excm. Diputació donavan en aixó l' exemple, y que aquest servia de poderós estimul als ciutadans.

En la major part dels *casinos* s' obriren suscripcions ab lo mateix objecte, però sens descuydar per có lo referent á la major gala y esplendidesa en la ornamentació de la ciutat.

¡Si se 'n feren llavors de banderas ab los nostres colors! D' escarapelas y flochs no hi havia casa hont no se n' engiponés alguna, á més á més de las botigas que 'n venian en abundó y que aquells dias vegeren convertirse en article de gran venda una cinteta de *moirè* teixida ab las quatre llistas rojas, cinta que casi tothom va posarse al trau de la pessa de cos que duya, lo dia de la entrada y 'ls següents.

En la Universitat tot era nombrar comissions y fer projectes y parlaments per donar forma al entusiasme fácil si no durader de la jovenalla que en aquell temps hi concorria. Jo llavors encar' era estudiant, y no dels menys sensibles á las glorias patrias; per có fuy més d' una y de duas vegadas testimoni dels esclats de noble y nacional alegría que ressonaren en los claustres del convent del Carme, convent que en aquella época feya d' Universitat.

Allí va ser ahont s' organisa la comitiva pera eixir alencontre dels ardits minyons que tan alt havian posat lo nom de Catalunya, demostrant que la sanch dels almogàvers encara no s' havia estroncat en nostra rassa. Fou resolt que totas las facultats hi anassen en aplech, ostentant un floch á la espatlla ab los colors nacionals y una cinta ab los propis de cada una d' aquellas en lo trau de las levitas. Lo trajo escullit fou lo negre. Lo corteig devia anar presidit per una comissió encarregada de saludar, en nom de sos representats, als voluntaris, que tothom esperava ab tanta ansia com entusiasme.

Al fi arribá 'l dia tan desitjat.

Era dematí encara, quan tots los estudiants en pes varem posarnos en camí dret al port. Anavam partits en seccions y á quatre de rengle. Crech que n' hi havia alguns que duyan banderas nacionals, no n' estich molt segur, però casi ho asseguraria, perque en aquella ocasió era molt comú véurelas fins en mans de personas serias y molt conegudas en los cercles ilustrats de Barcelona. Ferem, al anar cap al moll, lo curs assenyalat avans pels encarregats de dirigir la manifestació; poch més ó menys fou lo següent: carrer del Carme, rambla de las Flors, carrer de Fernando, plassa de Sant Jaume, carrer de la Ciutat, Regomir, carrer Ample, Fusteria, plassa de Sant Sebastiá, rambla de Isabel II, plassa de Palacio y moll. Al ser á la meytat d' aquest, la gent ja no 'ns va deixar passar. Ab tot, la jovenesa y 'l ser estudiants feren que, si bè poch á poch, arribássem vora del endret hont tenia d' haverhi 'l desembarch. Allí hi trobárem las autoritats y representants de totas las corporacions y centres artístichs y literaris de Barcelona que, com era natural, prengueren los llochs de preferta y més acostats al en que devia tindre efecte la cerimonia de la rebuda.

Prop del mitg dia lo barco que duya los tan desitjats *noys de la terra*, aparesqué á la boca del port. Las salvas, los repichs de campanas, lo só de las músicas, los crits frenétichs de «Visca», lo mohiment de las banderas, que per centenas omplian lo moll y onejavan en la munió de barquetas que plenas de gent corrian á rebre la nau y li feyan de escorta tantost la anavan aconseguint, tot aixó llavors se posá en acció com mogut per un ressort, sota 'l raigs de un sol ardent que endaurava la encalmosida extesa de un mar blau safir. ¡Oh, quin espectacle més encisador aquell! ¡Cóm devia fer batre los cors dels que á son país tornavan, lo més pur y més noble y més sant dels entusiasmes, lo del amor á la patria! Grans moments foren aquells per sa grandiositat y sa imposadora bellesa! Grans foren, sí, grans y dignes dels valents als qui la ciutat rebia endiumenjada y esbategant de noble y sant orgull.

¿Qué no devia fer Barcelona per aquell grapat de héroes que s' havian sacrificat voluntariament pera major honra y gloria de Catalunya, y que havent sortit en nombre de quatrecentos de las platjas catalanas hi tornavan reduhits á la meytat, y encara, de aquests, més de la tercera part malferits é inútils pera guanyarse 'l pa?

La nau mentres tant s' avansava magestuosament, vorejada en sa coberta per un' ampla garlanda de color de foch. Eran las rojas barretinas que venian de anotar en la historia sa darrera y grandiosa gesta, barretinas que ab tot y ser de basta llana, tenen un passat més rich y pus gloriós que 'ls artístichs y reforsats elms de ferro de la Edat mitja y tan sorprenent y ardida com lo deis capells de coure dels temps d' Homer. No li manca en aquells diás la cantora de sas glorias: la llorejada degana de nostras poetisas, Na María Josepha Massanés de Gonzalez, dedicáli una entusiasta poesia, que fou estampada, junt ab altrás dels nostres poetas més distingits, á despesas del Excm. Ajuntament, á fi de repartir entre 'l poble en la solemne entrada que motiva las presents ratllas. La poesia 's titulava: *La roja barretina catalana*, y en ella hi havia fragments sentits y enérgichs com aquests:

Ja arriban, ja, son ells los que partiren
per venjar de la patria l' afront greu.

Son vot sagrat compliren
sent lo terror dels enemichs de Déu...

Mes ay! no tornan tots; miseras donas
las que rebrán eix cop dintre son cor!
Las que ab xiprer tindrán de fer coronas
per los fills desdixats de llur amor.

¡Ay de la malhaurada
qu' esperant de goig folla l' arribada
d' un ser idolatrat,
sols rebrá desolada
la gorra ensangrentada
com un preciós y fúnebre llegat.

Més notables son encara las tres ratllas que al comens de la composició endressa sa autora á la barretina, quan diu d' ella qu' es:

Simbólich tros de pórpora arrencada
del front del poble grech afeminat,
sobre lo cap del catalá posada.

Aquesta y las d' en Balaguer, Blanch, Altadill, Tresserras y altres que ara no recordo, foren las que saludaren l' arribada dels voluntaris. Però no anticipem novas y tornémnosne al moll, hont lo vaixell acabava d' atracar en mitg d' una espantosa cridoria que aixecava una mar de gent esvalotada pel entusiasme més viu y més pur que pot sentir un poble digne y gelós del seu gloriós passat.

Després de las salutacions oficials d' ordenansa, saltá á las llanxas y, d' aquestas, á terra la tropa catalana, que ja de llavors en avant no deixá de sentir al seu vol l' estrépit de las aclamacions ab que 'l poble la rebia. Per breus moments los xefes la deixaren en llibertat d' acció y era de veure la alegría ab que las abressadas y estretas de má se prodigavan aduch entre personas que may s' havian vist. Se li serviren begudas, se 'ls repartiren cigarrs y se la ompliren de coronas y rams de llorer. Mes prompte los tochs de corneta obligaren als voluntaris á posarse en formació y llavors las autoritats, en nom de Barcelona, los aclamaren ab gran entusiasme. Crech que alguns dels xefes catalans volgué ó intentá respondre, emperó la viva emoció que experimentava en aquells moments casi li impedí, ofegant sa veu los sanglots mal dissimulats del sentiment. La comissió nostra també 'ls doná la benvinguda en nom dels estudiants de Barcelona y en nom d' ells los oferí rams de llaurer y 'ls aclamá calorosament.

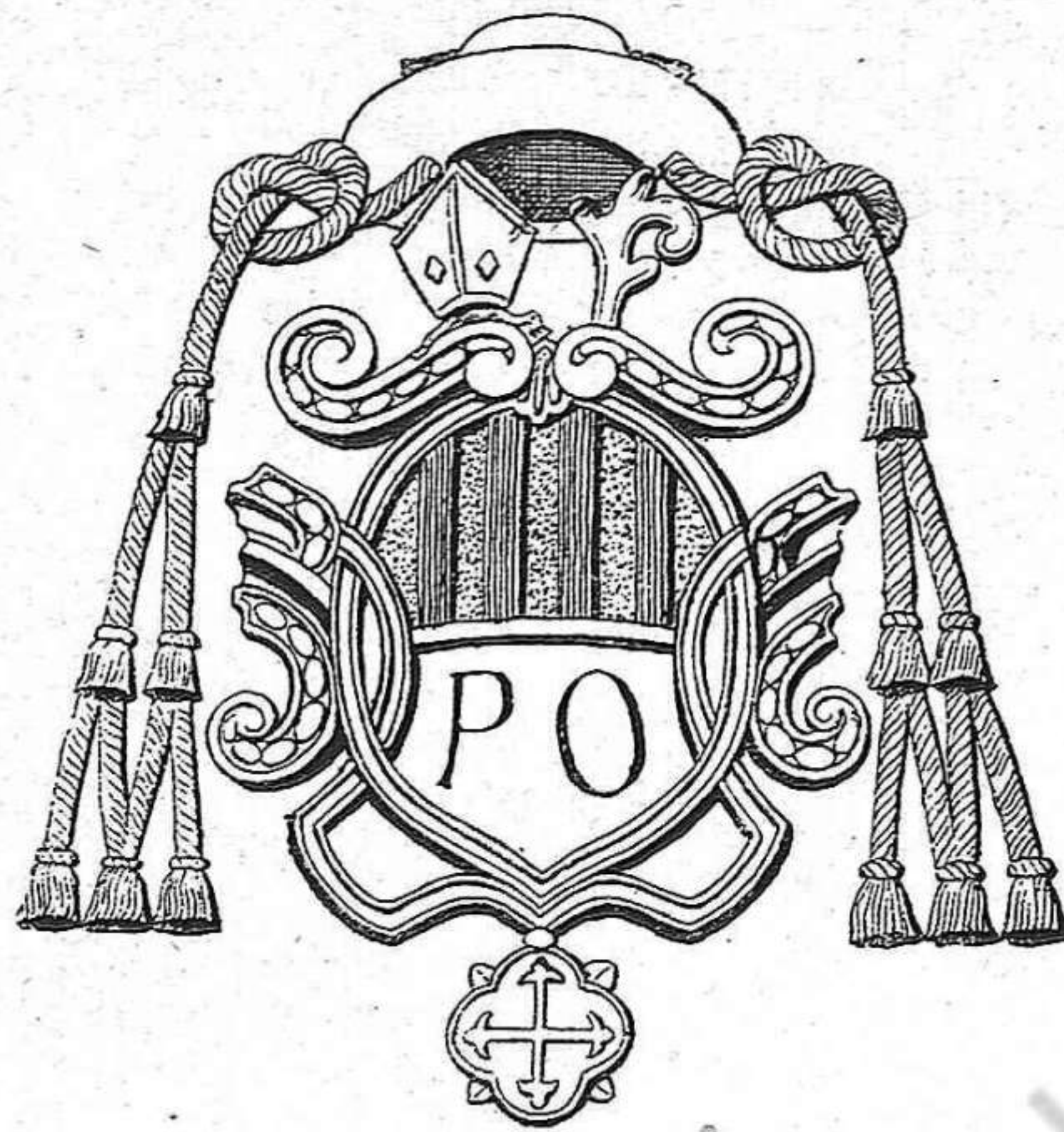
Rompè llavors la música y comensá la marxa triomfal, y dich triomfal perque ho fou en tota la extensió de la paraula. Podrá (y es molt concedir)

LOS ESCUTS

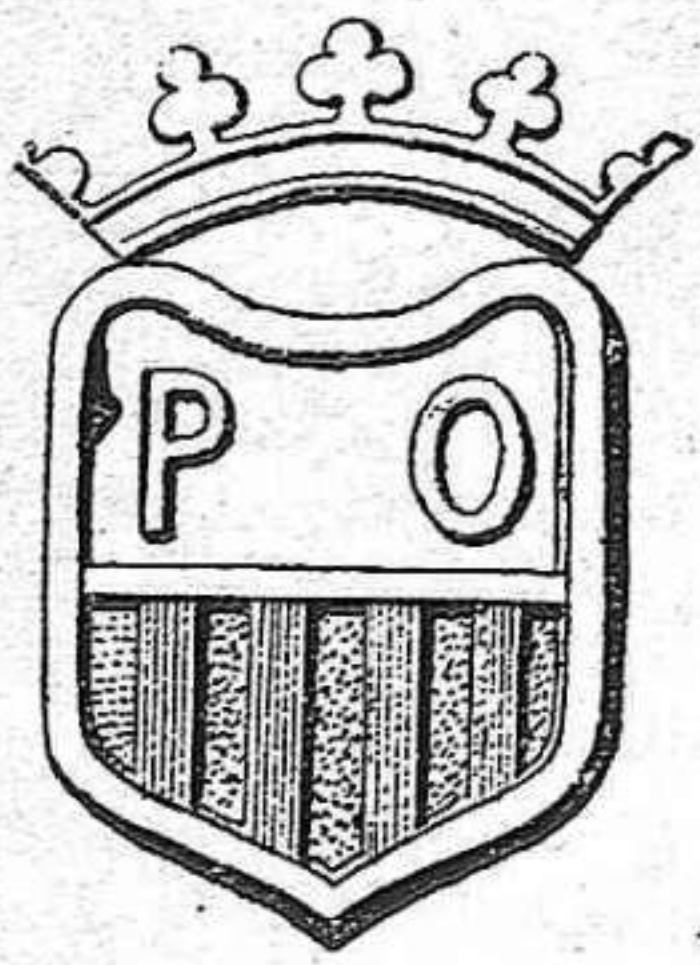
Y DE SOS

DE POBLET

ABATS

1.—Escut existent damunt la porta del palau del Abat.

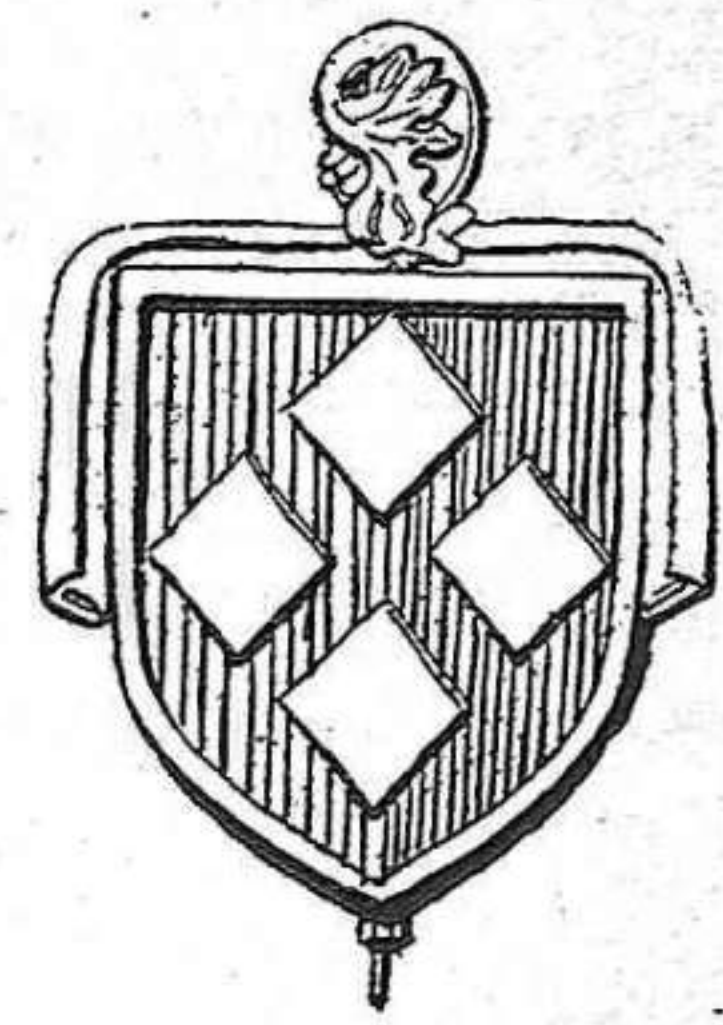
2.—Escut del Bisbe de Lleyda, don Pere Albalate, mort á Poblet.

3.—Escut del Monastir, damunt la Porta Daurada.

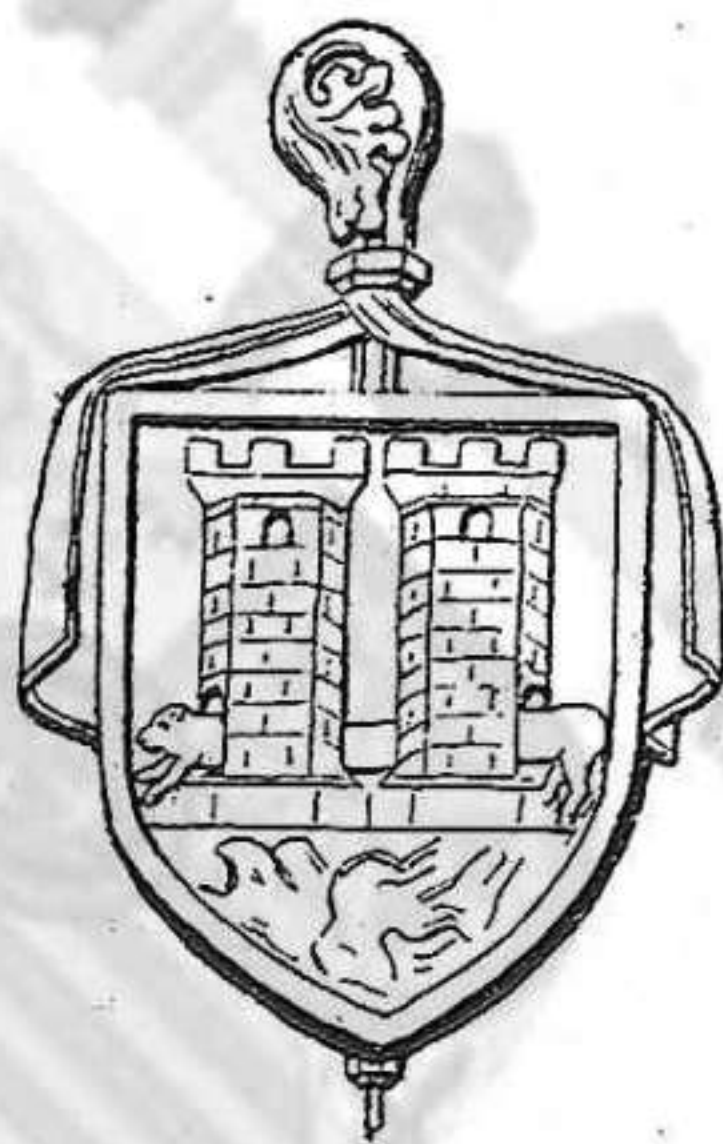
4.—Escut del Abat, D. Pons de Copons.

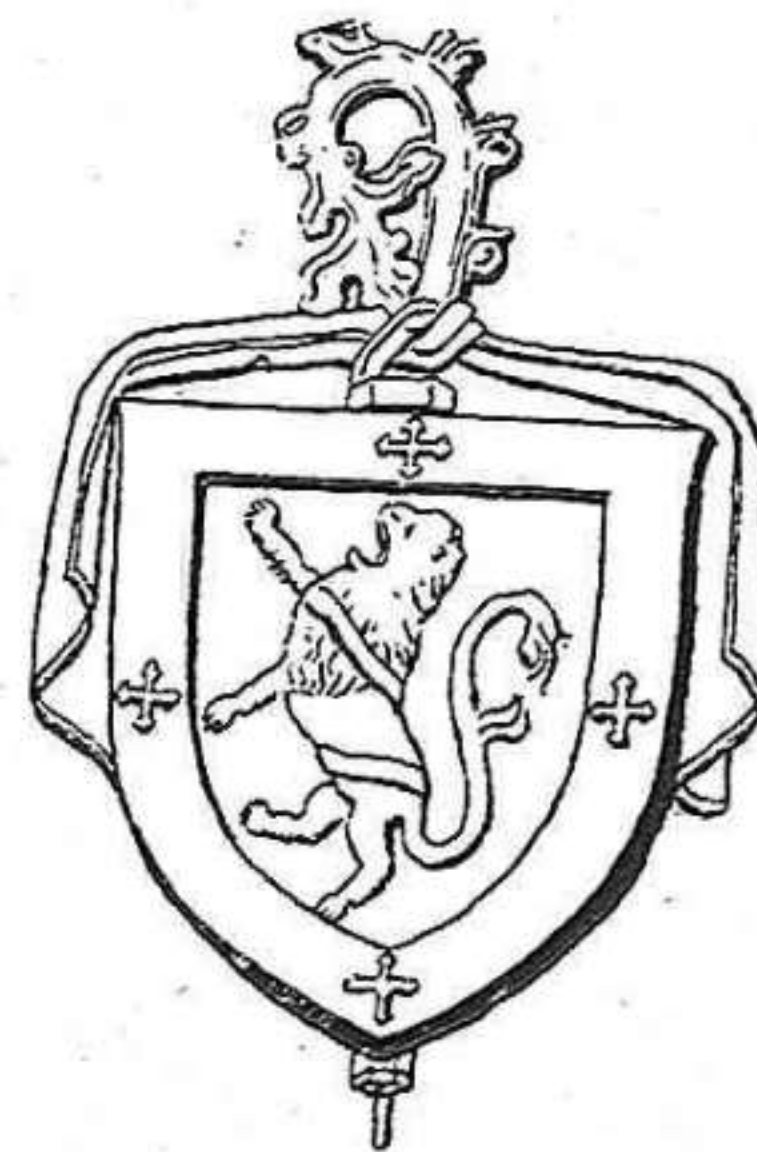
5.—Escut del Abat, D. Guillem d' Agulló.

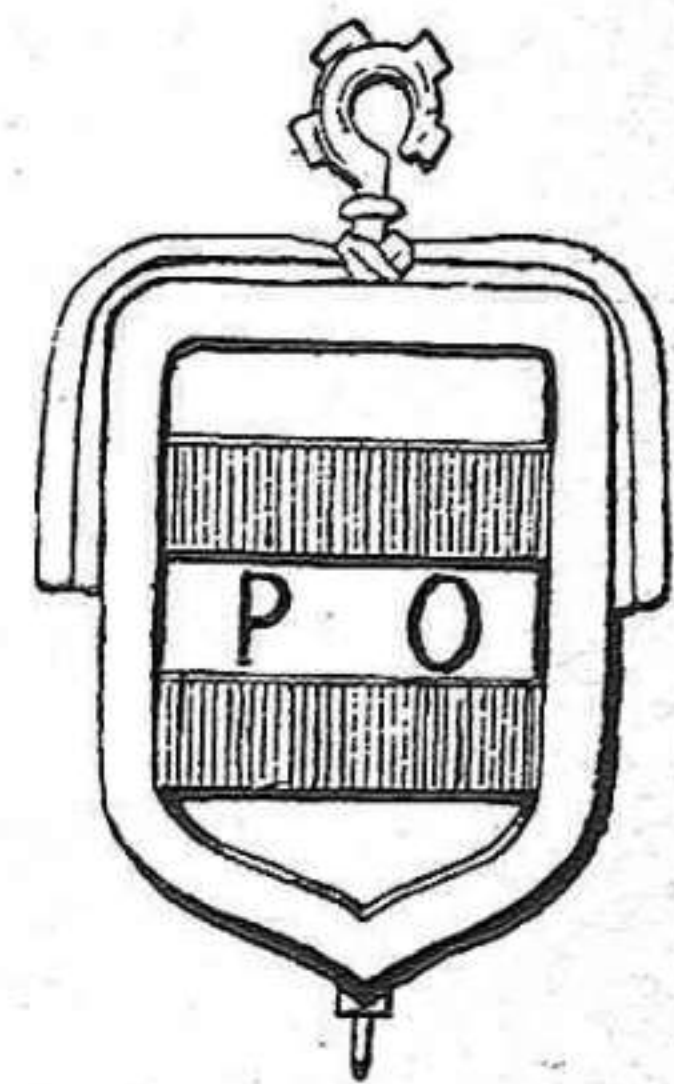
6.—Escut del Abat, D. Bartomeu Cunill.

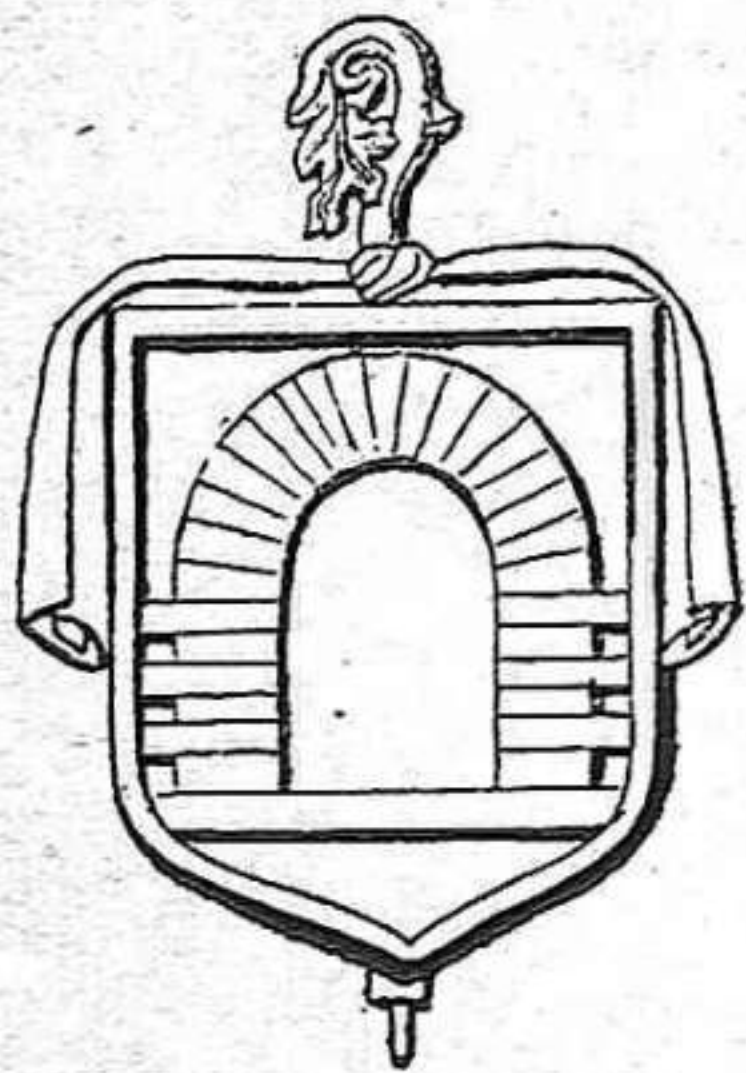
7.—Escut del Abat, D. Miquel Delgado.

8.—Escut del Abat, D. Joan Payo Coello.

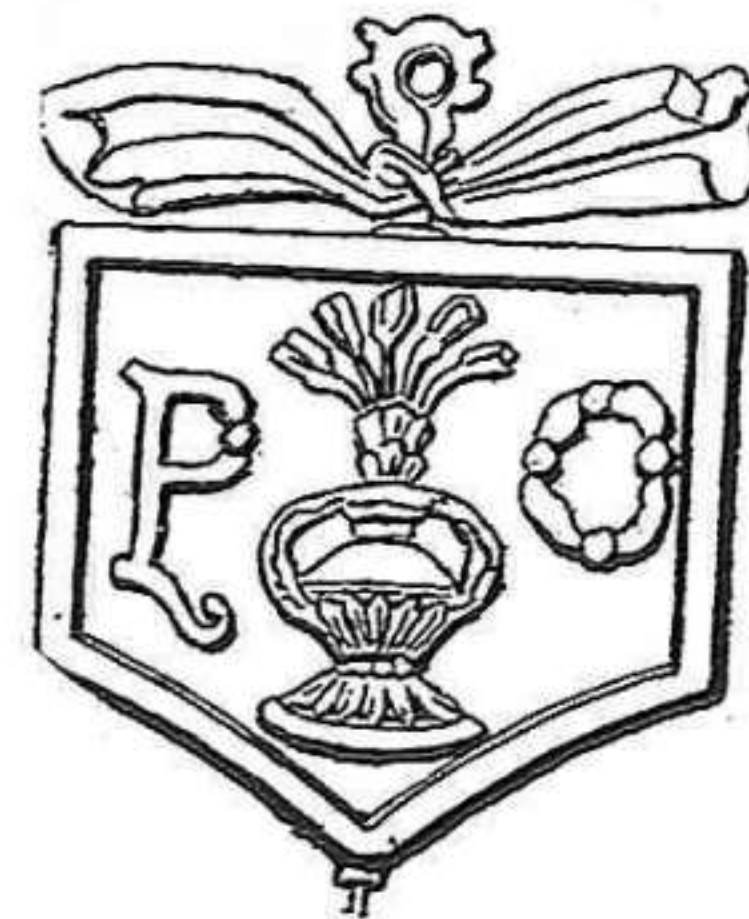
9.—Escut del Abat D. Anton Buada.

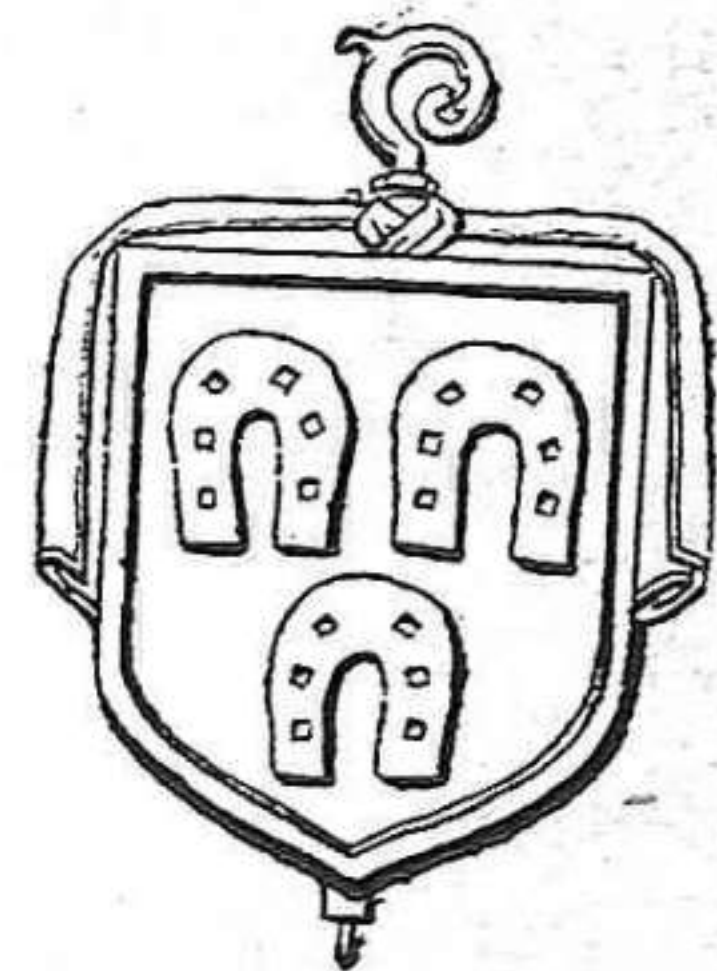
10.—Escut del Abat, D. Domingo Porta.

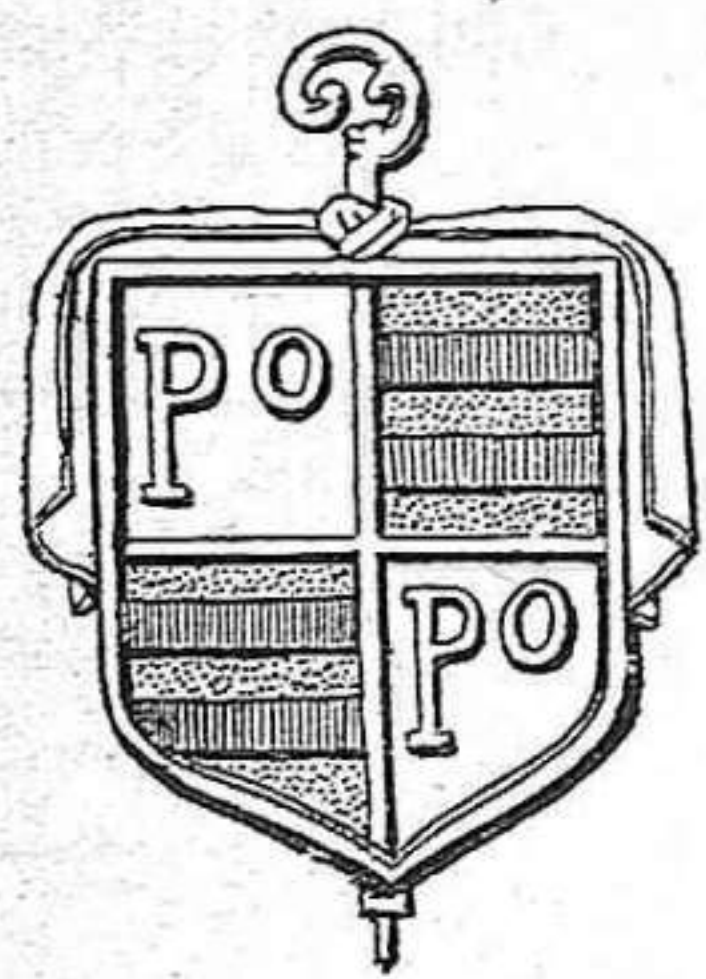
11.—Escut del Abat, D. Pere Caixal.

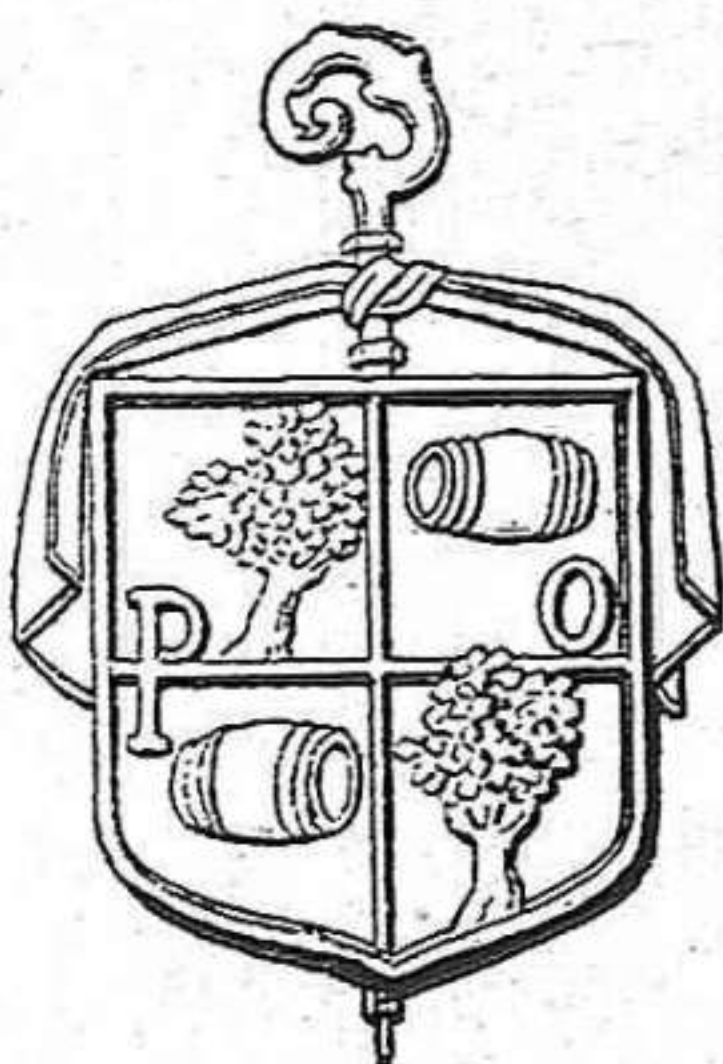
12.—Escut del Abat, D. Ferran de Lerin.

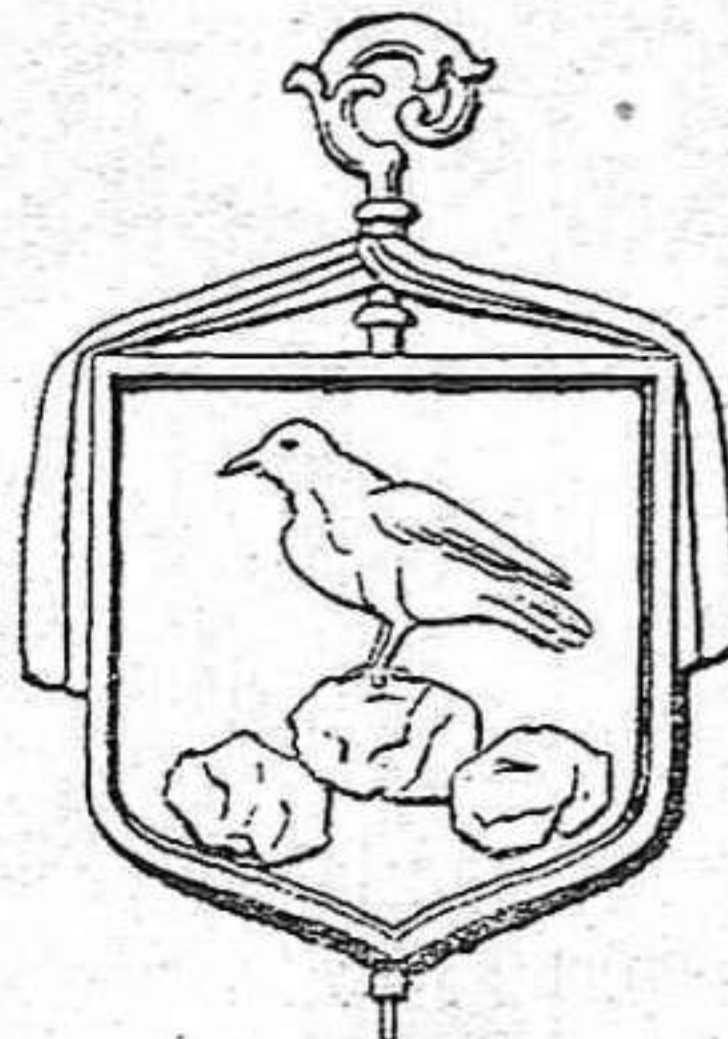
13.—Escut del Abat, D. Pere Boqués.

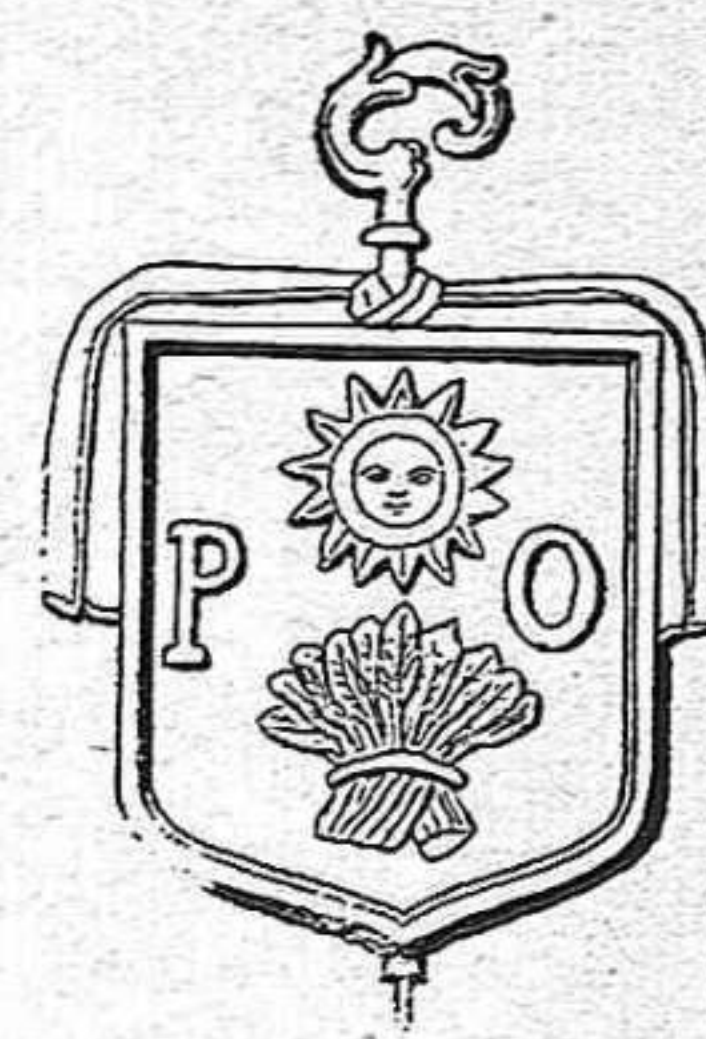
14.—Escut del Abat, D. Joan de Guimerà.

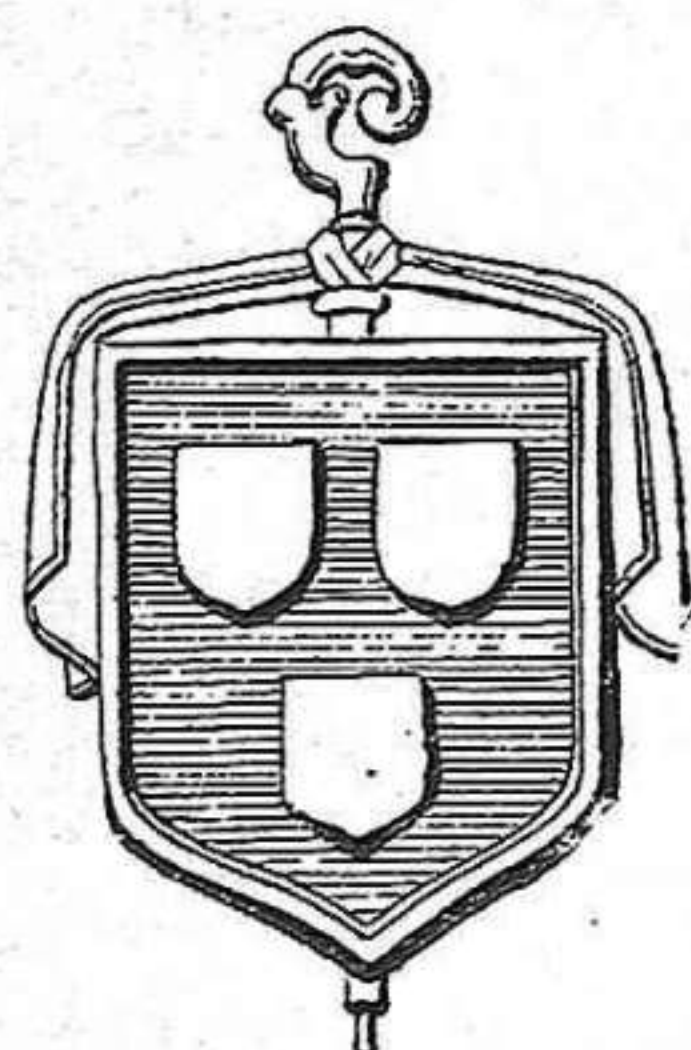
15.—Escut del Abat, D. Francisco d' Oliver.

16.—Escut del Abat, D. Joan Terrós.

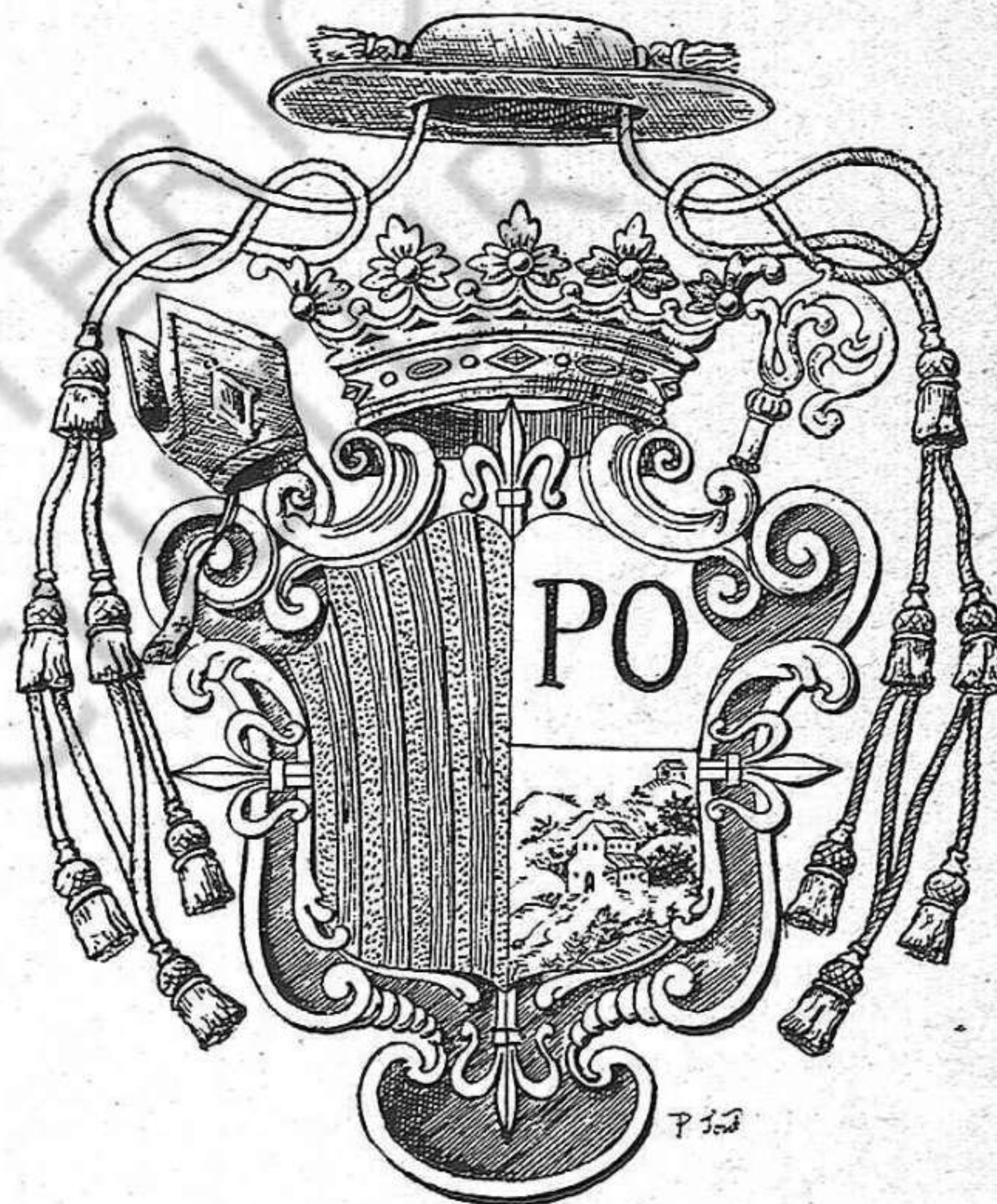
17.—Escut del Abat, D. Simon Trilla

18.—Escut del Abat, D. Joseph Escuder.

19 y 20.—Escuts del Abat, don Miquel Cuyás.

un altre cos d' exèrcit ser rebut ab tanta expansió y frenètica alegria com ho fou aquell gavell de voluntaris; ab més, es impossible. Posada en moviment la tropa (que la componian lo batallò d' Arapiles y 'ls pochos que quedavan dels quatrecentos minyons de la terra que marxaren á la guerra), en mitg de un formiguer de gent que omplia 'l moll, ab ayre marcial, precehida y seguida de músicas y de tot lo poble, se dirigí cap á la plassa de Palacio. Allí, al peu de las casas que hi ha al enfront de la Aduana, havia sigut guarnit un empostissat, hont los esperava una comissió presidida per en Víctor Balaguer. Al serhi davant deixárense de sonar las músicas, lo corteig feu parada y 'l cronista de Barcelona, que aquells dias no 's doná gota de repós, va dirigirlos la veu en nom del poble barceloní, retrayant los gloriosos fets de la nostra catalana historia. Un crit inmens de entusiasme omplí l' espay al acabar en Balaguer, que empunyava una bandera groga y vermella, y una pluja de coronas y rams de llaurer y flors va caure dels balcones y de per tot arreu damunt dels invictes voluntaris. Aquests no sabian qué ferse de tot quant se 'ls donava. Cigarros, flors, coronas los hi queyan damunt sens treva; ni en faixas, ni en butxacas, ja no 'ls hi cabia res, anant á parar á terra lo que á ells se destinava, donchs impossible 'ls era de tot punt poderho recullir. Però las coronas los dolia tant no poderlas arregar totas, que tots

ells se desfeyan en protestas d' agraument pe 'ls qui 'ls las tiravan, però excusantse al mateix temps d' acceptarlas, puig que 'ls era impossible lo poderlas dur. Llavors, á algú se li ocorreguè lo enfilarlas en lo canò de un fusell y tot seguit fou acceptat lo pensament ab gran alegría dels ardits soldats, y comensaren á desapareixe las armas homicidas sota un embolcall de tendre llorer. Las comitivas oficials al ser al pla de *Palacio* deixaren sols als voluntaris y soldats per anarsen cada una d' ellas als seus centres á veure la passada, y nosaltres los estudiants, com no teniam la sort de que lo nostre *palau* se vegès afavorit pel curs que 'ls festejats havian de fer, disolguèrem la nostra comitiva y cada hu se n' aná allí hont son desitj va durlo.

FRANCESCH PELAY BRIZ

(Seguirá)

LO GITANO BLANCH

Ja veuréu que 'm va passar: hi va haver un temps de la meva vida, que 'm semblava que ni 'l rey m' era bon mosso. Trobava tonto á tothom, y si algú pretenia corretjirme d' alguna cosa li pagava ab una rialleta que si ell me l' hagués feta á mí, ab

lo meu génit, li hauria trencat duas costellas. Jo 'm dedicava al tráfeh d' animals de marxa, y Deu me valga, mal m' está 'l dirho, hi entenía; era un dimoni per fer veurer garsas per perdius, havia arribat á vendre caballs que ni eran bons pe 'ls toros, y jo ab la meva palica, las mevas parauladas, y 'ls meus enginys, tréuren un partit que al cap de dos dias ja tiravan un cotxe de lloguer á Barcelona.

Com més dolents eran, més bonich els hi posava 'l nom: una volta 'n vaig vendre un que li vaig posar *Gallardo*, que jo estich, Deu me valga, en que no tenia cap os sencer; caminava com un ánech, y no veyá un bou á quatre passas: ca, ni que li haguessin posat totas las ulleras d' aquells francesos que passen ab la capsá, hauria lograt veurer res; donchs bueno, encara vaig tenir pit per demanarne quatre unsas, y que me las varen dar; quant las vaig cobrar me semblava que plovia or, y que era jo tot sol qui 'l recullía; varen esser quatre unsas, que van eixir com haurian eixit quatre bolets: aixó sí, me 'l volian tornar, però jo que es cas de volguerlo, no me n' hauria fet poca de nosa; per portarlo á vendre, d' Ayguafreda á Granollers, vaig estar sis dias; ves si me n' havia de tornar á encarregar.—Mira, noy, vaig dir al que me l' havia comprat, si tens pa sech fesne sopas;— ab lo meu génit, ni que hagués vingut tota la justícia del rey

d' Espanya, no hauria lograt res: y després que per alguna cosa so *xalán*; ¿de que 'm serviria portar los bucles que duch, lo gech y 'ls pantalons ab colzeras y genolleras de cuyro y aquestas patillas á l' andalusa, com duas llongas? Qui juga no dorm, qui no vulga esser enganyat que s' espavili; ja se sab que mitx mon se burla del altre mitx, y que quant lo sol surt, surt per tothom.

Peró aném al cas: per espatutxi que un sigui may se n' es prou; un dia me 'n va passar una, Deu me valga, que quant hi penso encara 'm torno roig y dich uns renechs per dintre, que farian escriuir al mateix banyeta si 'ls sentís; però no 'm surten may dels llabis, perquè mal m' está 'l dirho, tinch temor de Deu y á casa cada any cremo tres ciris á Sant Anton lo dia del seu sant, que 'l tinch dins d' una capella, però... Deu me perdó, corren uns murris. Era un dijous, y en semblant diada á Granollers fan lo mercat. Jo hi havia acudit per veurer si trobava bestiar de marxa que 'm convingués, perquè no tenia ni una trista eugua pera vendre, per haver venut tots los animals á la fira de Vich l' altra setmana. Desde las cinch del matí que rodava per la vila, veyent arribar pagesos de la Garriga, de l' Ametlla, de La Roca, y de per tot arreu, però no 's presentava ningú que volgués vendre ni un caball. Va anar passant lo rato fins que va esser hora de dinar, y com de costum me 'n vaig anar á ferho á l' hostal del Ros. Arribar allí y entaularme tot va esser hui; vaig pegar llambregada als de la taula y al moment vaig veurer que no hi havia ningú que fes per mí; quatre ó cinch hereus de las masías del voltant, algun passatjer que anava cap á Vich, y para de contar.

— Porta dinar, noya, vaig cridar. — Ja va, va respondrer una veu de ángel. — A ca 'l Ros dona gust d' anarhi perquè al menys te serveixen els platillos unas noyas més saladas que l' aygua de la mar.

— Bueno, pitera, quant te vinga be. — Sempre esteu de broma, va dir la pitera tot deixantme 'ls plats devant y uns cuberts de plata tornada á ménos. — ¿No ho tinch d' estar? Ja saps que estich per mereixer, y que 'm puch enamorar de tu y de la que vulga, sense fer cap tort á ningú. — Bueno, estigüi, vaya un vici, replicá la criada. — Malviatje qui no t' estima. — ¿Qué li feu, Carlets, á la Carmeta, que veig que la teniu tant cremada? digué un dels hereus. — Res, ja 'm ve de familia, vaig contestar; á casa tothom tenia un defecte ó altre: la mare era bornia, 'l pare manco, y á mi sempre m' han dit que tenia las mans massa llargas; ja, ja, ja tenim aquí la sopa; ¿no te 'm cremarás pas si ara 't dich que m' agrada més lo teu cosset que aquest plat d' escudella?

— Tinch molta feyna y vos sou molt plaga.

Tots los entaulats no feyan més que riurer; jo per trencar las rahons vaig comensar á dinar y á fé de Deu que vaig ferho com un general.

Ja menjava las ametllas torradas, quant tot d' una entra un gitano foraster que en ma vida l' havia vist á Granollers. — Deu hi sigui, va dir entrant y sentantse á la taula dels entaulats. — Deu vos guar, li va contestar tothom. — Aquest, vaig pensar entre mí, potser tindrà lo que 't convé, veyam, entremhi ab conversa. — Deu me valga, avuy sí que hi han hagut poch animals á mercat. — Ja ho podeu dir, pot ser he sigut tot sol, y encara un que 'n duch ningú m' hi ha volgut posar preu. — ¿Y es bonich? — ¿Qué diheu, si es bonich? lleuger com un llamp de Deu; mireu, es un tordo lo més hermós del mon; jo só un tonto de venirlo á vendre aquí, ¿sabeu? perquè si jo me n' anés á vendrel á un altre lloch, aixís me veja penjat del arbre més alt y 'ls óssos me cruixeixin, si no 'n treya 'l doble de lo que 'n treuré. —

Jo ja m' hi anava engrescant; no hi podia fer més: quant sentia alabar un caball semblava que m' alabavan algú de la familia; aixís es que vaig acomodarmhi posant lo colzo sobre de la taula y aguantantme 'l cap sobre la má me 'l vaig mirar, volguent

dir: — *Alsa, salao*: ja pots continuar. — Lo gitano 'm degué entendre, perquè va seguir: — Y no os penséu, que per treure de casa fins he hagut de renyir ab ella, no ho volia de cap de las maneras; per la sella vos agradaria: mireu, á mi Deu me quart de dir cap mentida, però 'm van assegurar que aquest caball havia dut sobre la seva esquena á Napulion tercer, ja veyeu si te d' esser bo; trepitxa ab un cuydado... quant he entrat á Granollers tothom se 'n enamorava; vaya, si voléu, ja que veig que també sou de l' art, l' anirém á veurer. — ¿Y que 'n voleu molt? — No 'l donaria ni per un xavo menos de deu unsas. — Be; si 'm fa pessa ja 'ns arreglarém: aném á véurel. —

Tal dit tal fet, vam sortir del menjador lo gitano y jo, y 'ns varem dirigir cap á l' estable de l' hostal ahont hi havia 'l tordo.

— Diamante, va cridar lo gitano, y 'l caball tot seguit va posar las orellas dretas; Deu me valga, no havia vist may un caball tant xamós com aquell. — Si no tens res al lloch, vareig pensar, ja pots dir que ets meu.

— Ja veuréu que 'l traurém á fora, va dir lo gitano; es molt noble, no tingueu por que may vos pegui una cossa ni mossegui; Diamante! — y agafantlo pel ronsal lo va fer sortir.

¡¡Quin caball!! fillets de Deu, qué ben plantat! unas ancas més rodonas que 'l mon, un pel que semblava enllustrat de llimpia-botas, un capet que ni ab motillo hauria sigut més ben fet, uns ulls lluhents com pedrería y unas dents que de tant ben fetas semblavan fetas d' un xino. Vaya, ab una paraula, me 'n vaig enamorar: ¿Y la cua? quina cual molts donzellas pagarian alguna cosa per tenirla.

— Ja os dich jo que es bona bestia, vaig dir á ne 'l gitano; si 'n voleu vuyt unsas queda meu. — Deu me 'n reguar; me quedaria un rosech que no me 'l trauria en tota ma vida, si os lo dava. L' últim son deu doblas de quatre. —

Mentres tant tothom que passava 's quedava encantat mirantlo, y ningú tenia prou paraulas per alabarlo. La gent, fent rotllo, semblava que esperessin que 'l caball digués quin' hora era, com un que 'n vaig veurer un cop á Barcelona, que l' endevinava. — Deu me valga, ja me l' estimava com si fos meu. — Vaya un bruto, va dir un soldat de caballería que debía esser *andaluz*, perquè 'l gurant se menjava la meytat de las paraulas; — con ese caballo, y no es fábula, voy á Sevilla en dos dias. —

De tant en tant lo caball patejava y 'l rotllo s' engrandía: tothom se 'l mirava ab mitx respecte.

— Si voléu, aném fins al camí de la Garriga, que 'l veuréu correr, va dir lo gitano. — A bodas me convideu, aném. —

Lo gitano va agafar lo caball, y tots plegats, fins los que feyan rotllo 'ns en varem anar vila amunt. Mentres caminávam, jo m' anava engrescant més ab lo caball; ¡quin patejar! semblava que portés ab sas potas lo compás á n' algun músich.

Ab un santiamen nos várem trobar fora de la vila. Ja no 'm vaig poguer aguantar més, y acos tantme á ne 'l gitano li vaig dir. — ¿Ne voleu nou y mitxa? — Ca, home, ca, no pot esser menos. — Dons queda per mí: — era un caball que al menos valia vint unsas. — Y teniu, vaig prosseguir, perquè ni vos ni jo 'ns poguem desfer del tracte, vos lo vull pagar tot seguit. Y treyentme una culebra de cuyro abont hi duya 'ls meus capitals, vareig contar las deu perrucas y las vaig donar á ne 'l gitano.

— Ja feu bona compra, va dir ell; mireu, si 'l vegessiu galopar vos enamoraria. ¿Voleu que 'l monti, que ho veureu?

— Sí home, sí. En un no res lo gitano va esser á dalt.

— Ara 'l veuréu correr, — va dir; y pegantli unas quantas fuetadas, lo caball va sortir com un vent.

Ni may que hagués correut tant; ja 'n va fer de

via carretera amunt; tanta 'n va fer que may més he vist ni 'l gitano, ni las deu unsas, ni 'l caball. — Murri, lladre, aixís te pogués veurer lligat á terra y trepitxat per un esquadro de caballería.

Vaig volguer anar per justicia, però ni la justicia ni ningú n' ha sapigut res may més. Encara després me varen fer pagar una dobla de quatre per diligencias, que 'm va semblar que me l' arranquessin de las entranyas.

¿Y sabeu qué vaig pensar, després d' algun temps de lo que m' havia succehit? que en lo mon may hi ha ningú prou sabi, que ningú sab prou de res, que no 'ns hem de burlar may de ningú, y que l' home presumit es un tonto per molt que sápig.

JOAN FELIU Y CODINA.

LA MEVA CANSÓ

Cada dia 'l mateix: « *Varios á Varios* »;
Just, « *Debe* »: Poch, « *Haber* »:
y regira 'l « *Major* », y assenta 'l « *Diari* »,
y emborriona paper.

Duch escrits cent *in-folios*, á lo menos...
de milions n' he sumat...
á centéssim de duro per cinquena...
— Roschild!... ¿No has tremolat?

Cada dia 'l mateix: repren la ploma,
encofornat al niu,
esmola 'l tamburet, las unglas gástat,
y escriu... y més escriu!...

Algun cop, si 'm distreu la llum sobtada
qu' un balcó ha reflexat,
veig dessota dosser de campanetas
un rostre delicat;

y m' acut, jo no sé cóm enllasantse,
que visch fet un mussol,
tenint cor, tenint seny, frisant als trenta...
¡ja trenta pel Juliol!...

Mes totduna, la récua de fantasmas
que jauhen á mon prop,
estornudan, s' adressan y estalonan
en furiosa galop.

L' una 'm diu: « acredítam la remesa ».
« Contéstam!... » l' altre fá.
L' altre furga l' assiento de son saldo,
y vinga fressejá'.

Aixordat y retut per la cridoria,
sossego mon esprit,
y suco 'l cap de mort, y 'l front acoto,
y reprench mon escrit.

Devegadas lo colze de la dreta
dolorós se remou,
y enternit, sòmiqueja, passant ratlla:
« aném!... ¡que já n' hi ha prou!... »

Miro entorn, per si resta algun fantasma
que 'm puga amenassar,
mes, contents y agrahits á ma llestesa,
m' invitan á fumar.

Esbufego, m' estiro, y contemplantme
com un hom satisfet,
verdúm ensinestrat, rodo la gabia
cremant un cigarret.

Allavors me concentro, y dich, ab pena:
« Ton passat, ¿qué es?... Sols fum.
¿Ton pervindre?... Per vuy, pregona cova
hont s' hi apaga tot llum.

Sols me plau lo present. *Patir es viurer*...
— No te 'n rigas, amor,
serafi d' ulls y trenas d' atzabeja,
butxinet de mon cor... » —

A patir com lo juheu de la llegenda
visch tot temps condemnat,
m' esperona 'l desitj... y lo fré 'm tasca
la terca adversitat.

Mes, s' acaba 'l cigarro, m' avalotan
de nou per tot indret,
y obro 'ls llibres, y assento, y mes assento...
clavat al tamburet.

Y sempre lo mateix: seguint mon viatge
entre colls y barranchs,
tot sumant per las penas mos desitjos,
y 'l temps pels cabells blanchs;

fins qu'un jorn la Mort diga: — « Pons, á *Caja*,
su entrega... » ¡No hi ha més!...
¡Fins que *venci* lo *plasso* de ma vida!...
¡Fins que torni al *no res*!...

JOAN PONS MASSAVEU

Juny 1878.

CERTAMENS

JOCHS FLORALS DE VALENCIA

Continuant *Lo Rat-Penat*, societat de amadors de les glories valencianes, en lo lloable propòsit de dur avant nostre gloriós renaixement literari-artístich, celebrarà, durant la Fira de Joliol del present any, solemnes JOCHS FLORALS; é invita á pendre part en ells als escriptors y artistes d' este antich reyne, als del principat de Catalunya, als de les illes Balears, als de Provença y als de totes aquelles terres ahont nostra llengua es parlada ó coneguda.

Los premis adjudicadors son los següents:

Una flor natural, al autor de la més inspirada composició poética, sobre tema que 's deixa al bon gust dels trobadors. Qui l' obtinga donará la flor á la dama de sa elecció, la qual, proclamada REYNA DE LA FESTA, com de antich se acostumava, entregará los demés premis als que guanyat los hagen.

Una lira d' argent, al autor del millor « Romans sobre costums populars valencianes. »

Un objecte artístich, al autor del millor « Cant á la memoria de Joan de Joanes. »

Altre objecte d' art, al autor del millor « Quadro en que se represente al rey D. Jaume I. »

Altre objecte artístich alegòrich, al autor de la millor « Sinfonia á gran orquesta, á quatre temps, basats els principals motius en ayres valencians y els secundaris á gust del compositor. »

Impressió de la obra premiada, al autor de la millor « Monografia sobre les antigues Corts del reyne de Valencia, comprenint desde son oríge fins la supressió del sistema foral. »

Una joya alegòrica, al autor del millor « Estudi històrich sobre la condició social, política y literaria dels juheus, durant sa permanencia en l' antich reyne valencià. »

Un objecte artístich, al autor de la millor « Memoria que trate de les influencies qu' eixerci la dominació dels alarbs en l' agricultura, industria y comers de la provincia de Castelló. »

Una ploma d' or, al autor del millor « Folletó sobre la influencia del geni dels alarbs en la cultura y avansaments de Valencia. »

Un objecte d' art, al autor del millor cant sobre « Arròs, taronja y ví. »

Un objecte artístich de plata, al autor del millor « Soneto dedicat á D. Jaume 'l Conqueridor. »

Un objecte d' escriptori de marbre, ab una alegoria d' argent, al autor de la millor « Memoria sobre la industria de la sabateria en Valencia, son passat, estat actual y mijos més convenientes pera millorarla. »

Un objecte d' art, al autor de la millor « Monografia referent als orígens del dit gremi y sa historia fins nostres dies. »

Un àlbum sobre detalls artístichs y plástichs-decoratius de la Edat Mija catalana, al autor del millor treball « Sobre vestigis de ornamentació romànica y son caràcter predominant en lo reyne de Valencia. »

Una joya d' argent, al autor del millor « Drama ó comedia en un ó més actes. »

Una colecció de deu volums de obres catalanes, magníficament enquadernats, al autor de la novela que millors condicions literaries reunixca, sobre « Costums valencianes del segle passat. »

Un medalló d' argent ab lo bust de un escriptor valencià, al autor de la millor « Llegendia en prosa sobre fets de la historia de Valencia. »

Una joya d' argent y or, representant un trofeu de les armes del rey D. Jaume de Aragó, al autor de la millor « Llegendia en prosa llemosina, sobre un fet històrich del mencionat rey. »

Totes les obres que se presenten haurán de ser inédites, y se dirigiran al Secretari de la Societat, Torn de San Cristófol, 12, abans del mitg-dia, primer del sobredit Joliol vinent, acompanyada cascuna de un plech tancat, que contindrà lo nom del autor y durá en lo sobrescrit lo mateix lema y títol d' aquella.

La Societat se reserva per un any lo dret de publicar les obres premiades y d' estrenar les dramàtiques. Les de pintura y música quedarán propietat de la mateixa.

TEATRES

En lo meu poble (mal dit, qu' es vila) se celebran ab gran solemnitat las festas de Setmana Santa, y sobre tot la professó del Divendres Sant, de tal manera que per véurela fins hi va molta gent dels pobles de la contrada. Un any, á la precisa hora de sortir la professó, un gran afech posá en desbandada desde los rissats devots fins á los compungits congregants penitents, que foren los derrers en retirarse, no sé si per devoció ó perque la cucurulla los soplujava un bon xich.

Qui tingué gran sentiment fou lo senyor batlle, que 's veyá privat de exercir lo càrrech darrera la professó ab la vara en una mà y una atxa á l' altra; però com es cosa propia de autoritats trobar sortidas per tot, lo dia següent ordená un pregó en lo qual se feya saber que á las vuyt del vespre se faria la professó interrompuda lo dia abans y conminava ab forta multa á qualsevol caramellayre que cantés poch ni molt abans de haver acabat la cerimonia religiosa. Com de fet, encara ressonavan per l' esglesia los místichs cants del *Stabat* de la professó que entrava, quan totes las collas de caramellayres se precipitaren al carrer com una gran rierada, atronant lo espay mil cantadors, desde 'ls que cantan los tradicionals goigs de la botifarra, fins als que hi entran de americana corejada ab lletra castellana y acompanyada per la copla de la vila. Lo contrast no podia ser més brusco y al mateix temps més original. Me causá tanta impressió que cada any me ve á la memoria quan lo dia de Pasqua tot es vida, moviment y alegría, contrastant ab la setmana que ha acabat pocas horas abans, quan comensa lo dia ab los carrils plens de gent y acaba ab los teatres embutits fins á vessar. Cada empresa enjega qui més pot lo més notable que ha trobat adequat á lo seu teatre. Ab aixó comensem la tasca, que tanta digressió ja comensa á ser pesada.

Liceo

Obrí ab los *Hugonots*, cantats per lo célebre Masini, qual tenor nos mereix exactament lo mateix judici de l' any passat; es en resumén, que té una hermosíssima veu acompanyada de més geni que talent. En los *Hugonots* uns dias diu millor que altres, però sempre 's fa aplaudir la romana del primer acte y lo duo del segon. Lo tercer, y sobre tot lo septimino, no li va tan be, y en lo gran duo del quart acte hi está millor que l' any passat. La senyora Cepeda bé com sempre, particularment en los duos dels actes tercer y quart. En David desempenya un gran Marcelló, ab més talent que facultats. Debutá en semblant dia lo barítono senyor Vasselli, notable en la manera de vestir lo personatge de comte de Nevers. Era tal la propietat del traje y tan ben portat, que 'ns semblava véurer un original del comte pintat per lo célebre Clouet, retrato que de segur haurá consultat lo senyor Vasselli en lo Louvre, lo qual l' honra en estrem. La Torresella y la Borghi molt be en lo paper de reyna Marguerida y de patje. Un aplauso á Vidal per haverse prestat á fer la part de Saint-Bris sense correspondrerli, per ser major la categoria del simpátich cantant.

Ab la ópera *Mefistófeles* debutá la senyoreta Copca, que té la veu ben timbrada y agradable, sobre tot en la corda mitja, que digué perfectament l' aria del tercer acte y las demés passas de la ópera, fentse aplaudir ja sola, ja en companyia de Masini, que per primera vegada cantava aquesta ópera en Barcelona. En lo segon acte, lo públich demaná la repetició del quarteto, cridant á las taulas á los dos cantants

ja dits y á lo senyor Vidal y senyoreta Borghi, encarregats dels papers de Mefistófeles y de Marta.

Per nosaltres ahont está millor Masini es en lo duo del tercer acte, que tingué de repetir junt ab la senyora Copca, á qui també alcansaren los aplausos. La Borghi estigué encisadora en lo acte del *dissapte clàssich*, ordinariament conegut per l' acte de Grecia. Vidal, que no es nou en lo protagonista, ja sabem que interpreta molt bé la seva part.

Los coros y orquesta perfectament. Un aplauso al senyor Mancinelli y al mestre de coros.

Ab la ópera *Mignon* debutá la Galli-Marié, artista de superior talent y de escasas facultats com á cantant, á la qual ja haviam aplaudit en la mateixa obra en lo teatro Lirich, junt ab lo senyor Engel, que tan bé canta la part de tenor en lo Liceo, sobre tot la melodia del segon acte.

Vidal estigué molt discret en la part de Lotario, dihent bastant bé la *berceuse*. La Torresella fa lo paper de Filina de la manera més acabada que hem sentit á Barcelona, fentse aplaudir en gran del públich en lo segon quadro del acte segon. Nostre aplauso vaja unit als molts que se li tributan.

En la *Favorita* la senyora Pozzoni, artista coneguda y aplaudida per nostre públich, obtingué aplausos en lo paper de protagonista, que 's feren extensius al tenor Engel y al baix David.

Un sol dia tinguérem lo gust de admirar y aplaudir novament al simpátich mestre y concertista senyor Bottessini, en lo concert de contrabaix que doná lo dia 25, en qual funció hi prengué part Masini, cantant admirablement un delectable y fresch *stornino*.

Aquest es lo género en lo qual está verdaderament admirable lo tant disputat y célebre tenor.

Principal

Altra vegada tenim lo gust de tenir en lo Principal la companyia del intelligent actor senyor Mario, la qual fa passar tant agradablement la nit al públich, ja per lo mérit de las parts de que 's compon, com per lo armoniós é irreprotxable de son conjunt. Llástima que pocas obras novas puga oferir, entre ellas una de Blasco, titulada *El guapo rondeño*, dos de Miquel Echegaray, *El otro y Pérez ó López*, y una de Pina, que té per títol *La ducha*.

El guapo rondeño es un arreglo de una obra francesa, que creyem que 's titula *Le beau Roldan*. La obra es interessant, mes está escrita ab descuyt, y sobre tot, té una falta imperdonable, tal es lo sobrarhi completament un dels personatjes, lo anomenat senyor Vidal. Per lo demés, la companyia de Mario la desempenya perfectament. En aquesta obra debutá la senyoreta Martinez, hermosíssima joveneta de uns disset anys, ab grans facultats y no escás talent per la carrera del teatro. En lo paper de protagonista está perfectament lo senyor Mario y en lo de ingenier notárem un notable progrés en lo senyor Sanchez de Leon, actor que treballa ab gran naturalitat, fentse perfectament capás dels personatjes que representa, lo qual denota son talent y sa disposició per la carrera que té.

El otro, es una senzillíssima comedia, per no dir trivial, plagada de ripis y pobre de llenguatge y més de argument. *Pérez ó López*, del mateix autor, no comprenem cóm pensó de la nit de son estreno en Madrid. Altras obras menos dolentas hem vist fracassar en la primera representació. Aquesta se ha salvat, gracias á Mario, que ab son talent fa passar per or fi obras de plaqué, com *Sin familia*, del mateix autor.

La ducha es una verdadera dutxa de riallas per part del públich, que cada nit que 's posa en escena es un plé per l' empresari y una satisfacció per los actors que desempenyan los papers de la obra: aquesta, un verdader cent peus.

Romea

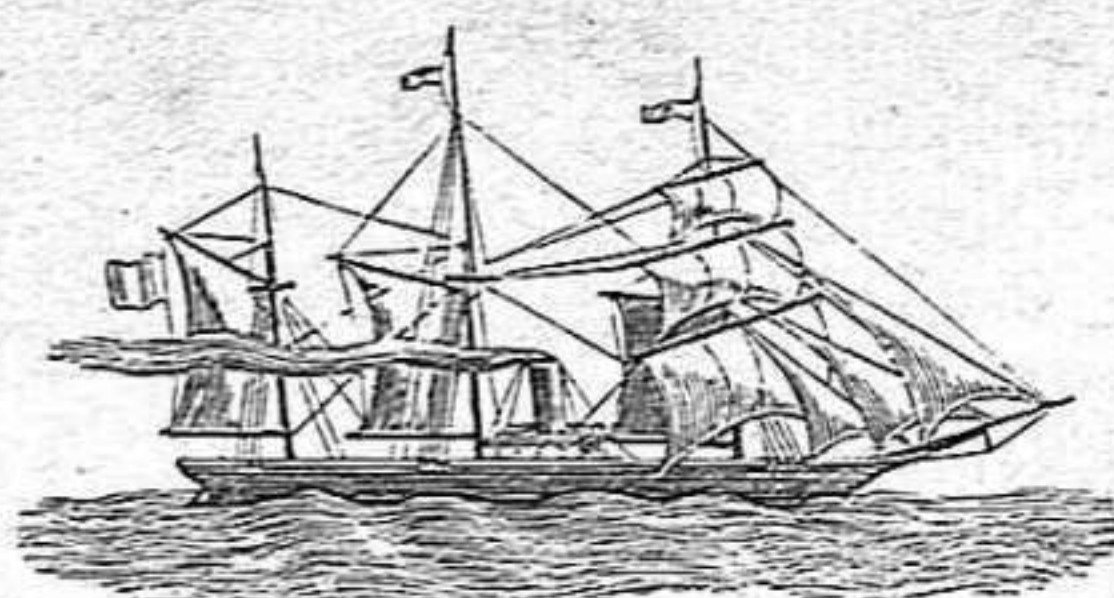
La companyia de Vico actúa en aquest colisseu desde lo dia de Pasqua. Fora de lo director y de la Mendoza Tenorio, es una companyia de un ordre bastant inferior, que encara contrasta més ab dos figuras al devant com las ja esmentadas. La obra nova posada en escena es estat la tant anomenada *Pasionaria*, drama escrit ab gran talent y ab armoniosos versos y rics conceptes, però completament falsa de forma y de un convencionalisme espantós. Presenta problemas sociaux que deixa sense resoldre, com acostuma á succehir ab los problemas anunciats en una pissarra tant petita com lo teatro. La senyora Mendoza y lo senyor Vico diuhen molt bé sos respectius papers. Los demés actors, molt per sota d' aquests.

La companyia catalana de Romea ha passat al teatro Espanyol, ahont recull gran cantitat de aplausos cada nit que la pluja no impedeix que fassa funció.

J. M. PASCUAL.

VAPORS - CORREUS DE LA

ABANS DE A. LOPEZ Y C.^a

COMPANYIA TRASATLÀNTICA

ABANS DE A. LOPEZ Y C.^a

SERVEY PERA PUERTO-RICO, HABANA Y VERACRUZ

Servey pera COLON y PACÍFIC

Sortidas	Barcelona..	los dias	5 y 25	de cada mes.
	Valencia..		5	
	Malaga..		7 y 27	
	Cádiz..		20	
	Santander..		21	

Los vapors que surten los dias 5 de Barcelona y 10 de Cádiz admeten cárrechs y passatjers pera LAS PALMAS (Gran Canaria) y VERACRUZ. Los que surten los dias 25 de Barcelona y 30 de Cádiz, y 'ls que surten lo 20 de Santander y lo 21 de

Coruña, enllasant los serveys antillans de la mateixa Companyia Trasatlántica en combinació ab lo ferro carril de Panamá y línea de vapors del Pacífich prenen cárrech a flete correut pera ls següents punts:
Litoral de Puerto-Rico.—San Juan de Puerto-Rico, Mayagüez, Ponce y Agudilla.
Litoral de Cuba.—Santiago, Gibara y Nuevitas.
América Central.—Sabanilla, Colco y tots los principals ports del Pacífich, com Punta Arenas, San Juan del Sur, San José de Guatemala, Champerico, Salina Cruz.
Nort del Pacífich.—Tots los ports principals desde Panamá á California, com Acapulco, Manzanillo, Mazatlan y San Francisco de California.
Sud del Pacífich.—Tots los ports principals de Panamá á Valparaiso, com Buenaventura, Guayaquil, Payta, Callao, Arica, Iquique, Caldera, Coquimbo y Valparaiso.

Rebaixas á familias.—Preus convencionals pera estatjers de luxo.—*Rebaixas de passatjers d'anada y tornada.*—Billets de 3.ª classe pera l' Habana, Puerto-Rico y sos litorals á 35 duros. De 3.ª preferent ab més comoditat á 50 duros pera Puerto-Rico y 20 duros pera Espanya.

Lo 5 de Maig sortirà d'aquest port LO VAPOR

CIUDAD DE CÁDIZ

pera CADIZ, escalas y demás serveys corresponents.

Consignataris: senyors D. Ripol y Companyia, plassa del Palau, cantonada al carrer de la Marquesa.

Nota. Aquesta agencia pot facilitar directament als cargadors los medis de assegurar las mercancías y efectos trasportats per los vapors de la Companyia, fins á verificar la entrega de certas mercancías y efectos en los punts de consignació.

FRANCISCH MACHAU

Aquesta llegendeta en vers, elegantment ilustrada ab 25 láminas fototípicas y diferents grabats, tot tirat ab varietat de tintas sobre magnífich paper Japon, formarà un volumet ricament enquadernat que 's publicarà immediatament y del qual se n'está fent una curtíssima tirada.

A pesar del luxo inusitat de l'obra, las personas

que desitjen adquirirla poden suscriureshi des' ara en l' Administració de LA ILUSTRACIÓ CATALANA, al preu de 40 rals.

Los suscriptors á LA ILUSTRACIÓ CATALANA obtindrán una rebaxa de la meytat de preu, podent per lo tant adquirirla per sols 20 rals.

Una edició especial de la mateixa obra, feta sobre pergamí, 's reservarà pera las personas que 's suscrigan abans de la publicació, á rahó de 100 rals l'exemplar.

PUBLICACIONES CATALANAS

	Mes	Trimestre	Semestre	Any
LA ILUSTRACIÓ CATALANA.	6 rals	18 rals	32 rals	60 rals
LA RENAIXENSA. Diari de Catalunya. 2 edicions. 8 >		24 >	48 >	96 >
LA VEU DEL MONTSERRAT. Setmanari vigatá. . 2 >		6 >	12 >	20 >
L' AVENS. Revista quinzenal de literatura y art. . >			12 >	20 >
REVISTA LITERARIA. Periódich mensual. >				12 >

ESCRITOS ECONÓMICOS

DEL

Excmo. Sr. D. JUAN GÜELL Y FERRER

Aquest elegant volum se troba de venda en las llibrerías de Mayol, *carrer de Fernando*; Barcelonesa, *Llibreteria*; Verdaguer, *Rambla del Mitx*; Niubó, *Espasevria*; y Puig, *Plassa Nova*.

HISTORIA DEL AMPURDAN

ESTUDIO DE LA CIVILIZACION EN LAS COMARCAS DEL NORESTE DE CATALUÑA
 POR D. JOSÉ PELLA Y FORGAS

Se publica en fascicles de 100 planas á 3 pessetas quiscun y 's ven en las principals llibrerías de Barcelona y Girona. Per l' Alt Ampurdá E. Trayter, Figueras; pel Baix Ampurdá J. de Carreras, La Bisbal.

TALLERS DE REPRODUCCIONS ARTÍSTICAS

212 — GRANVIA — 212
 BARCELONA

THOMAS

14 — CANUDA — 14
 BARCELONA

FOTOGRAFAT Y FOTOTIPIA

Reproduccions tipográficas de dibuixos de totes classes, cartas geográficas, planos, música, estamperia, fondos d' accions, etc., etc.

PROCEDIMENT NOU DE GRABAT QUÍMICH

pera la reproducció directa d' objectes presos del natural, vistas, monuments, quadros, aquarelas bronzes, medallas, tapicerías y tota classe de catálechs artístichs é industrials

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Desitjosa aquesta Empresa de complaure als suscriptors, ha encarregat á un acreditat taller d' enquadernacions la confecció de luxosas tapas, tant pera enquadernar los números corresponents al any passat com pera l' exposició de números solts, que pot oferir en Barcelona al preus següents:

TAPAS ab dibuixos daurats y negres, cantoneras y claus de metall, llom de xagrí y tela inglesa, propias pera casinos, cafés, etc., etc.	Rs. 36
ENQUADERNACIÓ del volum del passat any ab tapas de gran luxo.	» 36
TAPAS solas, tela inglesa, pera l' enquadernació de volums.	» 22
Además podem oferir alguns exemplars que quedan de la colecció completa de LA ILUSTRACIÓ CATALANA als preus de	
COLECCIÓ COMPLETA dels quatre anys, enquadernada (3 volums).	» 324
COLECCIÓ COMPLETA dels quatre anys, sense enquadernar.	» 220

Las demandas se dirigen á l' Administració, Jovellanos, 2, principal.—BARCELONA